

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

V. évfolyam 1. szám, 2010. január

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Olvad? (Karaffa Gyula fotója)

Tartalom

- 3. o.: „Odaátra” is áthatolnak;** (Ketykó István verse)
4. o.: Egy mosolyért; (Pongrácz Ágnes verse)
6. o.: Huzatban II.; (Végh Tamás verse)
8.-11. o.: Előleg nélkül; (Kő-Szabó Imre írása)
12.-14. o.: Hólapát Kft; Furcsa álmom; (Kovács T. István írásai)
16. o.: Fehér kendő; (Móritz Mátyás verse)
18. o.: Trójai hősök; (Csepcsányi Éva verse)
21.-29. o.: Ipolyszög története; (Végh József képes helytörténeti írása)
30. o.: Mi maradt a Karácsonyból? ; (Kontra Marika Szvita írása)
32. o.: Nehéz felhők alatt; (Csapó Lajos verse)
34. o.: Pesszimista látomás; (Csáky Károly verse)
36.-43. o.: Most látható a természetben 2010- I. február ; (Balog István természetismereti rovata)
44.-48. o.: Mese a kecskéről, aki egy napra jóvá tudta tenni az embereket; (Koczeth László írása)
50.-53. o.: Rövidek; (Százdi Sztakó Zsolt írásai)
54. o.: Farsang; (Lestyán Ferencné verse)
56. o.: Hullámzó Johnny utolsó percei; (Szájbely Zsolt írása)
58. o.: Minden éjjel; (Székács László verse)
60.-74. o.: Ipolyhídvég szakrális emlékei; (Csáky Károly képes helytörténeti írása)
76. o.: Ha ránk szakad a kereszt súlya; (Hörömpő Gergely verse)
78.-82. o.: Auditor: Házmaster, tűzfal, farsangigrafíti; (Szávai Attila írása)
84.-85. o.: Könyvajánló;
86.-88. o.: Programajánló;
89. o.: Impresszum;

E havi számunkat saját házam táján készített téli képeimmel díszítettem. Fogadják szeretettel. A Szerk.

KETYKÓ ISTVÁN

“Odaátra” is áthatolnak

*Anyám, azt a percet ,
amikor fiam ,
a tizenhatodik unokád megszületett ,
már nem bírtad kivárni ...?
Emlékszel , egykor ígértem néked
piciny, jászolnyi “trónörökös” ,
hittem: ringatod majd kisfiam ...
Látod mama: ujját szopja e képen,
ugyan úgy, akár csak én régebben - - -
Öreg “ bölcsöm “ , fateknők árnya lebben szememre,
szegénységünk megbecsült kincse.
Látod mama: ez a csöpp pólyás az életünk!
Nézd csak menyed arcán az öröm fényeit -
hiszem: hozzád , “odaátra” is áthatolnak,
mint a lézersugarak ...*

PONGRÁCZ ÁGNES

Egy mosolyért

Lennék folyóban csónak a víz alatt,
templomban oltár, mit lepel eltakart,
számûzve kóborló királyfi,
gyöngye madár, mire ölyv vadászik.

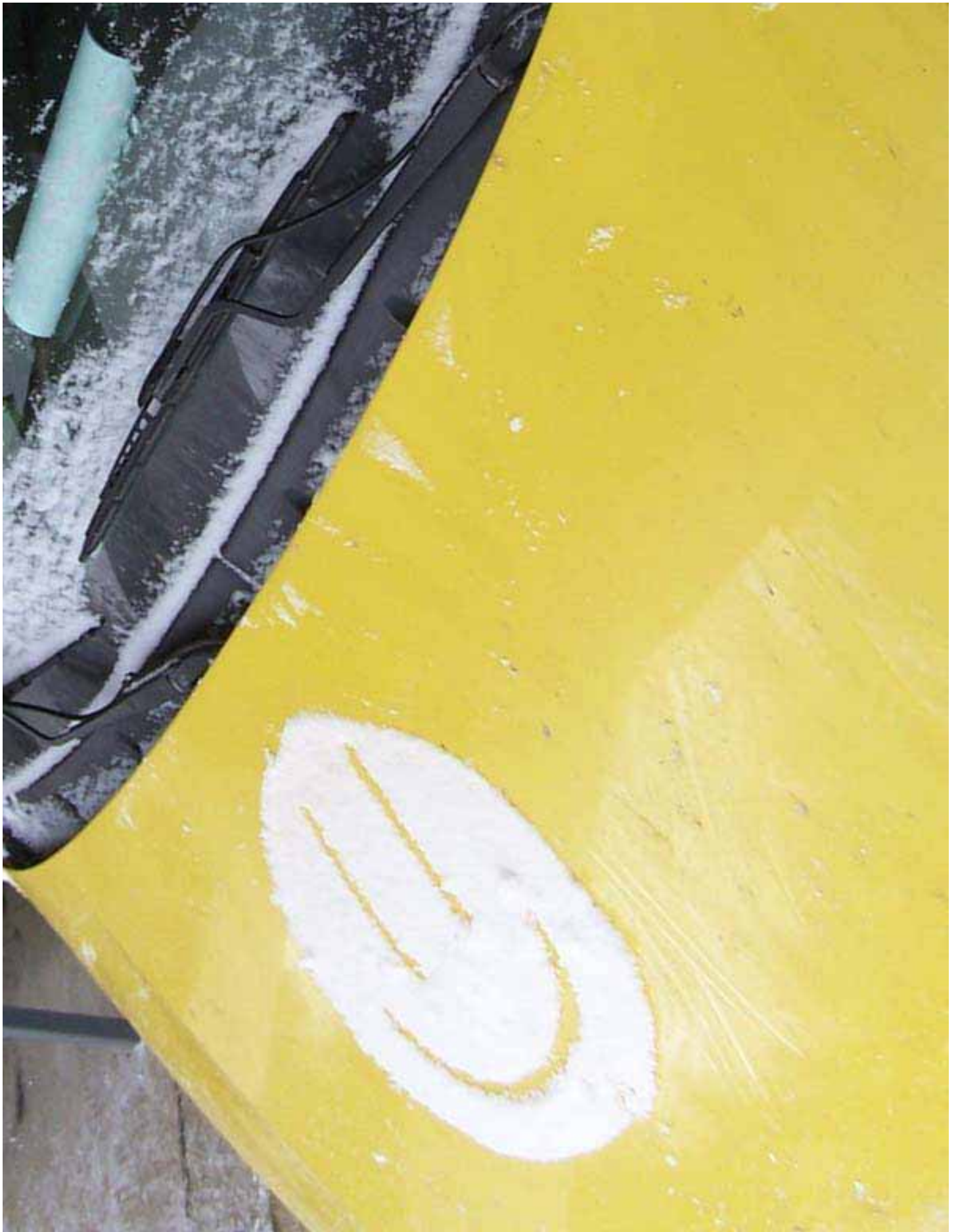
Némán a Holdon májusi éjszakán
fátyolba bújnék. Halkan a föld alá
magnak lehullnék, s őszi réten
egy pici láng elaludna szépen.

*Volnék a Windows ablaka villogón,
görgő egérben, csőr a Linux logón,
vágás a BMW-keréken,
párizsi nő -ma- pucér fenékkal.*

*Hívnám az istent, megvan a száma már,
"Mennyből az angyal" jelzi az úr szavát
új telcsimen, s írnék a pubban
kurva modern sorokat - ha hagynak.*

Lennék a minden, senki se látna tán.
Lennék a lelked. Lusta halál után
morzsákat ennék enyhe szélben...
Kedvesem, írj! Ide küld a mailed:

agi@email.hu

VÉGH TAMÁS

Huzatban II.

Ma reggel újra Attilára gondolok,
Hogyan kellene pontosan és szépen,
- Ahogyan érdemes volna -,
Húzni, tolni, rakni, emelni, illeszteni,
Minden idomot, hideg tökéletességű fémet,
Hogy összeálljon végre kezeink alatt a Mű,
S feledni a munkaerőt, s az árát.

Tudom: nem kéne, hogy fájjon
Minden milliószor megtett öreg mozdulat,
Melyekhez hozzáedződtek rég izmok, inak,
A munkában eltöltött évtizedek alatt.
Tudom: nem kéne, hogy bántson
A felismerés, hogy reményeinkből
Nem maradt más, mint a konok akarat,
S a csontig koptatott, félholt öntudat,
Hogy dolgozni csak tisztességesen szabad.
Tudom: nem kéne, hogy égessen a szégyen
Amiatt, hogy mára már csak a tervezőé az érdem,
S aki a szerszámot fogta, becsületlen napszámos marad,
Kiszolgáltatót pária, kit mostanság darabra mérnek,
S akit a verejtékes kényszer naponta feszít fel
A megváltás reménye nélkül, a túlélés kereszfájára.

Így élünk mi most, kik egykor másra szegődtünk,
S alkotni, teremteni vágytunk a nap alatt, s képzeltünk
Hozzá méltó életet, hol jót adni, s kapni egyaránt lehet,
S hitet az új nemzedéknek, hogy élhető jövőndőt
Nemcsak maguknak építenek.

Tovább hogyan lesz? Nem tudom.
Állok a fejszesuhogásos csendben,
S ma reggel ismét Attilára gondolok.
Tudom, hogy *azért is* rendben hagyom
Magam után ezt a napot. Amit végeztem benne
Azért holnap is kiállok, tiszta lelkiismerettel,
Méltó büszkeséggel, ahogyan érdemes.

KŐ-SZABÓ IMRE

Előleg nélkül

Sörös Marinak is megvolt a maga keresztje, mint úgy általában a többieknek. Ezt az elképzelt, láthatatlan tárgyat úgy látszik mindenkinek kiosztották, csak abban volt talán eltérő, kinek kisebb, könnyebb, kinek nagyobb és nehezebb jutott, de cipelni, vinni azt okvetlen kellett, ez alól nem volt és ma sincs kivétel. Szegény Sörös Mari is e láthatatlan kereszt alatt görnyedezett, de fáradtságát, időnkénti keserűségét nem lehetett látni, mert mindig óvatosan vigyázott, hogy ebből senki ne lásson semmit.

Alacsony, de formás alakja mindig feltűnt, vagy reggel, napközben, este pedig rendszeresen. Erre az időre már teljesítette itt a kiskocsmában vállalt takarítási munkáit, meg is kapta érte söreit, mert az legtöbbször sokszorozódott. Így ragadt rá a „sörös” jelzős előnév. Mások is fizettek neki, besegítettek, hozzájárultak fogyasztásához.

Menekült otthonról, mert rokkant, nehezen járó férje ha hazament, zsarnokokoskodott felette. Ő akart a kapitány lenni, Mari ezt nem tudta elviselni, inkább jelképesen, amikor rendbe tette a hajót, kis csónakjába szállt és elevezett a kiskocsmába, az ő kis szigetére. A kapitányt pedig otthon hagyta, hogy parancsolgasson önmagának.

A Vidibe dolgozott, sajnos a nyugdíja nem volt valami számottevő összeg, még a harminc ezret sem érte el. Dühöngött is miatta, sokszor. Egyik ilyen környezetét eligazító, a nyugdíját és az ő szolgálati idejét összehasonlító kiskocsmái „parlament” felszólalása után egy teljesen ismeretlen férfi, aki ott állt a pultnál, megkérdezte:

- Nem kért emelést?

Mari értetlenül nézett erre az iskolázott kinézetű, nyakkendős úriemberre. Nem is tudta elképzelni, hogyan került ide, erre a helyre, de bosszúsan visszakérdezett:

- Mit képzél maga, csak úgy emelik, szóra, fityre?

Az iskolázott, nyakkendős úriember óvatosabb volt, nem szólt, csendben megvárta a két oldal gyenge érvekkel fűszerezett vitáját, majd szóba elegyedett Marival. Ismertette a lehetőségeket, melyet ő a jogból ismer és meg kellene próbálkozni az emelés kérésével, mert ilyen alacsony nyugdíj tényleg semmire sem elegendő, még az éhhalálhoz is csak borraival.

Megittak közösen két-két üveg sört, aztán abba maradtak, holnap találkozhatnak, Mari elhoz minden eddigi papírt, melyet élete utolsó fizető intézményétől kapott, és majd meglátják, mire mehetnek ketten. Az iskolázott, nyakkendős úriember elbúcsúzott, Sörös Mari pedig arra gondolt, ilyen forma és kinézetű fickók dörzsölt modorukkal szokták a magafajta, hiszékeny embert bepalizni.

Volt gondja elég. Már csak azaz egy is sok, melyet a sors kiosztott neki. Itt van a bátyja, a Karcsi. Ez aztán egy remek pofa. Mari nem tudta megmagyarázni, hogy lehet egy testvér ilyen, mint ez a Karcsi. Ez nem ember, ez egy állat. A szülei vagy tizenöt éve meghaltak. Söréden vannak eltemetve. Ők ketten megörökölték ott egy családi házat, melyben ma is Karcsi lakik a családjával. Ő már vagy negyven éve elkerült onnan, számára ez a ház csak a szülőotthona és mai körülmények között az öröksége. Ez természetesen közös a Karcsival, úgy is lehetne mondani, fele az övé. Az öreg Feri bácsival beszélgettek erről többször, mert arról a környékről származott az öreg is. Mari mindig mondta: - Legalább kifizetne, megváltaná az ő részét. Aztán azt tesz a Karcsi, amit akar! Persze erről a Karcsi nemcsak hallani, de még tárgyalni sem akart. Párszor elment meglátogatni, nem azért, hogy az örökségről beszéljenek, csak egyszerűen lássa őket, még a konyhába is alig akarta beengedni. A felesége kínálta meg egy kávéval, miközben Karcsi azt kérdezte: - Mikor megy a buszod visszafelé? Mert nekünk el kell mennünk!

Mari akkor megfogadta, többé nem megy feléjük sem. Ennek már vagy tíz éve van, de az örökség felosztásában egy helyben topognak.

Az iskolázott, nyakkendős úriember tartotta szavát. Mari azért óvatos volt, mert az jutott az eszébe, ez biztosan csak egy véletlen kivétel. Átadta az összegyűjtött papírokat, a nyakkendős egyik asztalnál átlapozta, néha kérdezett. Ezek a kérdések rá, az életvitelére, a férjére vonatkoztak, meg úgy általában beszélgettek. Közben jegyzetelt, és a végén, amikor Sörös Marit, mint a nőt faggatta, megdicsérte, milyen nőies és ebben a korban milyen jól tartja magát. Még az is érdekelte, van-e valakije, vagy csak úgy van parlagon? Marit egy kicsit felvillanyozta ez az érdeklődés, hiszen nem sokszor volt mostanában ilyenben része.

Arca kipirult, és úgy érezte, a szerencse kergette útjába ezt az iskolázott, nyakkendős úriembert. Abban állapotok meg, hogy ír majd egy kérvényt, melyet fel kell adni az intézetnek.

Nem is késlekedett, még két nap sem telt el, máris ott volt a beadvány. Terjedelme egy jó oldalnyi, szépen géppel megírva. Mari mikor elolvasta, majdnem elájult. Volt abban a szövegben minden, szinte képrázott tőle a szeme. Másnap ajánlott küldeményként feladta a postán. Aztán teltek a napok, sorban, egymás után.

Ez az iskolázott, nyakkendős úriember szerette Marit faggatni korábbi életéről, gyerekkoráról. Ő pedig mesélt, arról a korról, amikor megismerkedett a férjével, és elkerült Sörédről. Hamar terhes maradt, két gyereket szült, egy fiút és egy leányt. Ők már felnőttek, gyerekeik is vannak, ő már többszörös nagymama. A nyakkendős azt firtatta, miért nem lett több gyerek. - Védekeztem! – mondta Mari, és elmesélte, hogy az óvszer használatát a gyárban mutatták meg neki. - Eleinte szégyelltem kérni a gyógyszerárban, mert akkoriban csak ott lehetett kapni. Kifigyeltük a férjemmel, hogy ki van szolgálatban. Ha férfi volt, akkor ő ment be, ha nő, akkor én. Egyszer egy ismerős nő volt a gyógyszerész, tehát én következtem. Bementem, kértem egy csomag óvszert, de a rövid, és egy kissé haragos válasz az volt: - Nincs! Gondoltam, ha már itt vagyok, veszek a mosogatóhoz egy pár gumikesztyűt. A patikus mérgesen azt mondta: - Az sincs, majd megfogod a kezded!

Az ajánlott levélre elég rövid időn belül egy üres formanyomtatvány érkezett. A kacifántos kérdésekre az iskolázott, nyakkendős úriember könnyedén megválaszolt. Annyit mondott Sörös Marinak: - A magas és igazságos hivatal kezébe tettük le, lapra leírt tiszta lelkünket! Várunk!

Marika elmesélte az iskolázott, nyakkendős úriembernek a történet eddig ismert részleteit. – Karcsi, a testvérem egy kiállhatatlan féreg. Amikor kitett, én megfogadtam, hogy többé nem megyek, írtam neki egy levelet. Előtte azonban érdeklődtem, hogy abban a faluban mennyit érhet egy ilyen ház. Másfél milliót mondtak, gyorsan számoltam, akkor kapok bő hétszáztezret. Ez nekem közel kétévi teljes nyugdíjam. Azt hittem elájulok. Meg is írtam Karcsinak, fizesse ki. Tudtam azt is, hogy nem lenne ez nagy gond számára, mert vállalkozó. Két autóval fuvaroztat, tehát van pénze. A csibész, még válasza sem méltatott. Itt a kiskocsmába ajánlotta valaki, adjam bíróságra. De annyi pénzem sem volt, hogy elindítsam az eljárást. Még szerencse, hogy ha itt vagyok, fülelek én többfelé is. Mondták, kérjek költségmentességet az eljárásra, a bíró megadta. A tárgyalások azonban elhúzódtak vagy három évig, amikor ítélet született. Karcsinak ki kell fizetni a pénzt, hatszázezer forintot.

Marika eltervezte, hogy mire költi a pénzt. Vesz egy nagy, színes televíziót. Ugyan keveset van otthon, de legalább az ember nézze, ha már többségében otthon van, korlátozott mozgása miatt kényiszerpihenőn. Igaz, évente egyszer-kétszer el szokott menni a testvéréhez. Ilyenkor három, vagy négy hétig is távol van. Sörös Mari életében ezek a hetek az élménydús időszakok. Nem fogja vissza, nem ellenőrzi a kapitány, tehát a hajóra való visszatérés is szabad. Nincs korlátja a sörnek, a gátlások is elmúlnak, és mindig előjön a még érett asszony vágya, hogy ő nő is. Sokféle mende-monda kering a kiskocsmában ezekről az időkről. Egyszer két férfit vitt haza, de már rendesen fel voltak tankolva. Mari levetkőzött, ott állt meztelenül, bevetésre elszántan, a két férfi lógó zászlóval várakozott a szobában. Nem tudtak csinálni semmit, de másnap a legnagyobb orgiákról meséltek, bő fantáziájuknak megfelelően. Marit ezek a történetek kevésbé izgatták, legyintett rájuk, inkább megivott egy újabb sört, és továbblépett.

Az örökségből a gyerekeknek, unokáknak is szeretett volna juttatni, de hol volt az még. A bírósági határozat jogerőre emelkedett, de Karcsi nem fizetett. Valaki javasolta, hogy kérjen végrehajtást. Na, de itt is beütött a krahh, mert pont abban az időszakban történt mindez, amikor a bírósági végrehajtókat átszervezték, ezek is vállalkozók lettek. Sörös Mari heteken keresztül talpalt, mire talált egy végrehajtót, aki elvállalta az ügyét. Ennek is az volt a feltétele, hogy költségként fizessen be előre tízezer forintot, de honnan? Mindig falakba ütközött.

Egyik reggel boldog mosollyal állított be a kocsmába, még ő kért egy kis pálinkát és egy sört magának, előre kifizette: - Ez jár nekem! – mondta. – Mi történt Marika? – kérdezték többen is. – Csak nem az örökség? – Nem! Abban nem lehet bízni! A nyugdíjam, azt emelték! Átadott egy levelet Péternek, a csaposnak, aki átfutotta az írást, és felkiáltva annyit mondott: - Emelték, havi kétezer négyszázzal!

Ennek a győzelemnek mindenki maradéktalanul örült. Sörös Marit most az gyötörte, hogyan hálálja meg közreműködését az iskolázott, nyakkendős úriembernek. Hiszen neki köszönheti ezt a pénzt, az ő ötlete volt, ő fogalmazott, ő tudta azokat a csalafintaságokat, mellyel egyszer-egyszer be lehetett etetni a magas hivatalt. Törte a fejét, de egyetlen használható gondolata sem támadt. Már arra gondolt, hogy legjobb lesz megkérdezni magát az iskolázott, nyakkendős úriembert, hiszen neki van ötlete, ezt már bizonyította, majd ő megmondja.

Napokon, sőt heteken keresztül várt, de az iskolázott, nyakkendőös úriember nem jött, köddé vált. Marika siránkozott, szeretne volna háláját kifejezni. Már úgy volt vele, kérhet bármit, ő szívesen teljesítené. Övé volt lélekben, testben, de ez is csak vágy maradt számára, mint sok minden, többek között az örökség is.

Ebben ugyan beállt egy kis változás, összekaparta azt a tízezer forintot, melyet a végrehajtó kért. Befizette, a végrehajtó kitűzte a napot. Már csak ebben bízott. Napokon keresztül nem lehetett vele beszélni, izgult, titkon várta a sikert. Elviékben be is következett. Széles mosollyal újságolta a kiskocsmában, hogy a végrehajtó most megcsípte a Karcsit. Most már nem menekülhet. A neki járó összeg fejébe lefoglalta azt a két teherautót, amellyel fuvarozik, azokat el fogják árverezni, és akkor meglesz a pénz.

Közben a végrehajtónak is szaporodtak a teendői, hiszen nem csak Karcsi, de sok más Karcsi sem akart fizetni, mindenki valamiféle csodára várt. Pedig járt a végrehajtó nyakára, nem hagyta magát. Mondta is: - Addig üsd a vasat (vagy a Karcsit), míg meleg! A kocsmába ezt a mondást le is fordították: - Olcsóbban megúszta volna, ha közülünk felfogadsz két-három embert. Majd mi kivertük volna Karcsiból az örökségedet!

Annyit elért a végrehajtónál, hogy kitűzte az árverés időpontját, melyre még egy jó bő hónapot kellett várni. A végrehajtó jól érezte Marika és Karcsi közötti viszony súlyosságát, kérte, maradjon itthon nyugodtan, majd másnap keresse meg. Ez aztán egy gyötrelmes időszak volt. Nehéz volt vámi, kábította magát azzal a lehetőséggel, melyet a pénz jelent majd, de a kábításból a sört sem felejtette ki. Ilyen rózsaszínű napfogyatkozásban élt mint a többek, ebben a környezetben.

Amikor a végrehajtót megkereste a kért időpontban és meglátta az arcát, tudta, baj van. Nem is beszélt mellé, nem volt érdeke. Ilyet még ő sem élt meg. – Képzeld, egy teljesen üres házat találtam ott. A Karcsi testvére elköltözött. Úgy ahogy volt, szőröstül, bőrostül!

Marika úgy érezte, itt a vég. Minden keresztbe állt, semmi sem volt egyenes. A végrehajtó megígérte, hogy a lakónyilvántartáson keresztül megkísérli új címét megkeresni, aztán majd meglátjuk, mit tehetünk. Kézzel fogható eredményre néhány hét után jutott a végrehajtó. Ő maga is csodálkozott ezen a megoldáson, az derült ki, hogy a Karcsi, megmagyarázhatatlan okok miatt elköltözött Tolna megyébe, és most zombai lakos lett. A házat is ott hagyta Sörös Marikának, üresen.

Ez egy sakk-matt játék, mert most hiába üres a ház, Marika kereshetne vevőt rá, de az eladásról szóló szerződést annak a pimasz Karcsinak is alá kellene írnia. Tehát az örökséghez jutás nehezebbik részét így kényelmesen, rafinált módon átpasszolta.

- Erre nincs törvény? – kérdezte a kiskocsmában a többieket.

- Nincs Marika! – volt a válasz. – Látod, mégis jobb lett volna, ha minket bízol meg. Még előleget sem kellett volna fizetned.

Marika ettől kezdve szorgalmasan böngészte a lakáshirdetéseket, de olyan vevőt nem talált, aki egy ilyen házra vágyott volna. Eszébe jutott az iskolázott kinézetű, nyakkendőös úriember, ő biztosan mondana valamilyen rendes megoldást. De úgy látszik, számára már csak a remény maradt.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Hólapát Kft

Mikor odakint megkezdődik a hull a pelyhes, én eleinte az ablakfüggöny mögül lesem, hogy lapátolja-e már valaki a ház előtti járdáról. Ördögöm van ilyenkor, mert jól tudom, hogy a társasház teljes népessége is éppen ugyanúgy kukucskál, ahogy én. Ennélfogva megint én leszek az a nagy hóhányó, aki nem bírja nézni, hogy a járókelők bokáig tapossák azt a szép, fehér szûzhavat, amiből másnapra fekete latyak lesz, vagy pedig odafagyott korcsolyapálya, ha nem takarítom el. Így szokott nekem panaszkodni Sanyó barátom, aki legutóbb is azt magyarázta indulatosan: -Tudod öregem, sok olyan emberi dolog van a világon, amihez pofa kell. Ha már elfogy a cérnám és megint nem várok a többiekre, veszem a hótaposó cipőmet, a kucsmát, a meleg kabátot és a lapátot, meg a söprût.

Jön haza Bözsi, a második emeleti szomszédasszony és megszólít.

-Fáradozunk? Fáradozunk?.

Kedveskedve válaszolok neki; -Én ugyan fáradozom, de magácskának évek óta, egyetlen szezonban sem szokása. Nincs kedve egyszer kipróbálni ezt a téli sportot?

Ő? Nő léte? -méltatlankodik. -Ugyan, ugyan! Hiszen dolgozni jár!

Mondom neki, hogy én is. Változó műszakban. Különbösen is -magyarázza Bözsike kisasszony. -Ezt a havat a polgármesteri hivatalnak kellene eltakaríttatnia.

-Vagy esetleg a polgármesternek? - mondom évődve. -Annak viszont a múltkor azt ajánlották, hogy söpörjön a saját háza előtt.

Vigyázok azért, hogy meg ne sértődjön Bözsike. Házon belül nem jó a harag. Ám amikor azt fejtegeti, hogy neki ez a lapátolás túl nehéz munka, mégsem állom meg, hogy azt ne mondjam: - Na és, a kondicionáló torna, amire kiskegyed jár heti két este, az nem nehéz?

-Az más! Az más! -válaszolja sértődötten és otthagya az utcai havason.

Jön aztán Bercencei úr, a szabadfoglalkozású kisvállalkozó. Alkalmasint csak bevásárolni volt. Máskor ő is csupán leselkedni szokott. A vállamat veregeti és úgy mondja: -Maga nagyon rendes, szorgalmas ember.

-Ezt a címet én is szívesen adományoznám-reagálok a dicséretre. -Úgy tudom, hogy másnak is áll itt a zászló.

-Hát ez a földszinti lakó kötelessége-állapítja meg határozottan, mire vissza kell fognom magamat, hogy csak annyit kérdezzek: -Hát, ezt meg milyen törvény írja elő? Talán a Werböczy-féle Hármaskönyv?

Értetlenül néz rám. Hármaskönyv? Izé. Tán más lett a jegyző a polgármesteri hivatalban? Aztán jobbnak látja szapora léptekkel a lépcsőház felé indulni.

Hamariné jót akar nekem. -Kapja el! -kiált le a harmadik emeletről és ledob hozzám egy zacskó konyhasót. Elkapom. A gyorsulva zuhanó csomag jól megüti a kezemet. Összeorított fogakkal mormolom, hogy hova, mijét dobálja nekem így.

-Szívesen- kiáltja onnan fentről, mert a szájmozgásomról azt olvasta le, hogy köszönöm.

Ráadásul az a hülye Jocó haverom, az is. Még cukkol is. A zsebemben megcsören a mobilom. Az ő hangját hallom. Sörözni hív. Megyünk a Gégészetre? -kérdi a sarki csehóra célozva.

-Nem érek rá, mert havat hányok-válaszolom.

-Hát, minek zabáltál annyit?-szellemeskedik és röhög. Úgy röhög, hogy majd szét megy a mobilom.

-Nade, kérlek szépen!-folytatta tovább Jocó barátom. -Én azért az esztendő téli súlya alatt annyira profi lettem ebből a hóhányásból, hogy már tankönyvet is írhatnék belőle. A múltkor is megyek az utcán és látom, hogy az egyik fodrász üzlet előtt fehér köpenyben, dideregve tologatná a havat egy fiatal kislány.

-Adhatok magának tanácsot?-kérdetem tőle.

-Miszerint?

-Aszerint, hogy lapjával lefordítva kell tolni a szerszámot. Akkor jobban fel tudja fejteni az odafagyott havat.

-Á!-köszönte, és idétlenül taszajtott vagy kettőt a lapáton.

-Adja csak ide! Megmutatom.

-Jó.-mondta. Mindjárt visszajövök. Nem jött, csak mikor már az egész járdát letakarítottam.

-Profí munka volt.-dícsérgetett.-Bejön? Ne nyírjam meg?

-Miért ne? -kaptam az alkalmon. Úgyis időszerű volt már nálam a tollfosztás. A lány is csinos volt. Legalább megmarad a két napi sörre valóm. Azt a hülye Jocót is meghívhatom. Ne mondja, hogy mindig ő fizet-jutott eszembe, miközben a kis figarínó végül szeszrel dörzsölte be és finom újjacskaival masszírozta a fejbőrömet meg a vállamat. Azért illendőségből mégis megkérdeztem, hogy mivel tartozom.

-Ezerkétszázzal.- felelte ő tömondatban, s ezzel már ugrott is a sörrevalóm.

Azért mégsem állhattam meg, hogy az egyik utcai bazároost is ki ne oktassam a sátra előtt. Az viszont megköszönte a tanácsot, és adott egy csomag tökmagot, ami szerinte frissíti az agy vérkeringését. Jót röhögtem ugyan, de hazafelé, azon az évek óta gondozatlan, hosszú úton bekattant a nagy ötlet. Vállalkozást alapítok. Az emberek nem szeretik eltakarítani a havat. Majd én megteszem, jó pénzért. Mostanában úgyis padlón lennék, mert a gyárat elviszi a tulajdonos Kínába, hát valamiből muszáj öngondoskodni, önmegvalósítani, projektálni, tenderezni, mifenezni, ahogy mostanában ajánlják, ha nagy szaharában van az ember. Én a lustaságot akarom megfizettetni. Négyzetméter szerint számítom majd a tarifát. El is vittem már a szórólapok szövegét a nyomdába.

Így szól majd: „*A hóeltakarítás a lakó kötelessége! Ha nem ér rá, hívja a Hólapát Kft-t. Olcsón, sótlanul, garanciával! Hívjon, várjon! Jön a számlaképes Sanyó, a nagy Hóhányó! Vállalok járdatarítást, hóember építést, hócsatákhoz hógolyó készítést, hógolyózó apróságoknak céltáblául is szolgálok.*”

A köztisztasági vállalat igazgatójának, Ricsi nagybratyómnak is a fülébe jutott a tervem. -Hát, miért nem szóltál hamarabb? - kérdezte.-Egyet se félj öcskös! -mondta nekem- Kiszervezem hozzád a közutak hótalánítását is. Akár embereket is vehetsz fel. Télen havat lapátoltok, ősszel levelet söpörtök. Megélték a jég hátán is.

Tudom én, hogy neki is jócskán marad ebből pénze. Leszámlázza ez a város olyan zugainak a takarítását is, ahová évtizedek óta még a téli varjak sem szálltak le.

Furcsa álom

Úgy éreztem, hogy jót tenne egy kis délutáni szundikálás. Ennyit igazán megengedhetek magamnak -gondoltam. Párnát, takarót készítettem, és lepihentem a rekamiéra. Elalvás előtt bekapcsoltam a tv-t, és oldalra dőlve, elnehezült szempilláim mögül bámultam a készülékre.

Éppen egy természetfilmet sugároztak. Játékos macskák hancúroztak a képernyőn. Egyszer csak mint a mesében, egy tarka szőrű cicus ugrott ki közülük és dorombolva bújt be a takaróm alá.

-Nem hívtalak, sicc innét! - billenttem odébb, mire kövérkés úrrá változott át.

-Örülök, hogy itthon talállak - mondta fölém hajolva. - Végre beszélhetünk a múltadról.

-Miféle múltamról? - néztem rá meglepetten.

-Amit be kellene vallanod. Nehogy az újabb választási kampány idején fejedre borítsák a kisedény tartalmát -ajánlotta.

-Miféle kisedény és kampány? Nincsenek politikai ambícióim, sem vagyonom. Üvegsebemet havonta forgatja ki a víz, a gáz, a villanyszámlás, a kábeltévé, a benzinkutas, a gyógyszerár, és fizetem a gépkocsi súlyadókat. A pártok nem érdekelnek - tiltakoztam, mire a kövér alak azt javasolta, hogy jobb lenne, ha azok mégis érdekelnének.

-Akkor ugyanis többre tetszene vinni- állapította meg mostmár az igen udvarias férfisabóm képében, és egy mérőszalagot illesztett a gerincemre.

-Alkalmassági vizsgálat - magyarázta, majd fiatal lánnyá változott át. Térdig erő mintás szoknyát viselt, mélyen kivágott fehér blúza alatt ingerlően formás keblek feszültek.

-Irénn az! Ifjúkorom egykori bálványa, a vállalat bérelszámolási osztályáról. Érte vetélkedtünk a Greninger Zolival- ismertem fel.

-A múltadról kellene beszélnünk-mondta ő is, hamiskásan mosolyogva rám. Ekkor már nem a rekamién feküdtem, hanem a Fehérlepke nevű eszpresszóban üldögéltünk vele. A helyiség bejárata előtt emberek álltak sorban, igazolásra várva a főpincértől, akinek azt kellett tanúsítania, hogy nekik tiszta a múltjuk. Úttörőnek is csak az iskolai jó osztályzat miatt álltak be, de sohasem nyaraltak Csillebércen.

-Itt ülsz velem te is, aki 1958-ban még olyan vonalasan gondolkoztál, hogy Gremingert egy taggyűlésen ki akartad záratni a KISZ-ből, mert munkás létére eszpresszóban szórakozik, ami kispolgári csökevény - emlékeztetett Irén, és egy régi palatáblára jegyezgetett.

-Miattad volt az egész, hogy az enyém lehess - mentegetőztem.

-Akkor ezt töröljük a listádról? - kérdezte finom ujjacskái között egy parányi szivacsdarabot szorongatva.

-Jobb lenne - helyesltem pironkodva, és hirtelen szabadulni akartam a régi emlékektől.

-Fizetni! -intettem oda a pincért, aki ismerősen üdvözölt. A régi, öreg Józsi úr volt az, de forintot nem fogadott el.

-Euróm még nincs - közöltem meglepetten.

-Nálunk diplomával is lehet fizetni .

-Nahát!- néztem rá meglepetve. Ő meg cinkosan rám mosolygott, majd sajnálkozva tolt vissza maga elől a marxista szakosító bizonyítványomat. - Ez már nem érvényes. Holnap hozza be az államit - kérte, aztán sarkon fordult.

A következő pillanatban ismét a rekamién feküdtem, és Irén kuncogott mellettem a takaró alatt.

-Meg sem ismerted a Zolit. Józsi úrnak öltözve bosszult meg téged, hi-hi-hi!

-Most viszont én leszek a nyerő - karoltam volna át egykori ideálomat, de akkor újra vissza változott macskává. Puha orrát az arcomhoz nyomkodva dorombolt, mire nagyon mérges lettem.

-Sicc innét! Többé még álmomban se gyere elő! - kiáltottam rá, és kidobtam a takaró alól. Ekkor már ismét ő volt a kispárna.

MÓRITZ MÁTYÁS

Fehér kendő

Kívánok minden fényt, és semmi árnyat,
hogy ne járjanak Veled álmos-gondok;
hogy feketeség ne borítsa ágyad,
tárguljanak Neked a horizontok.

Kívánok szép napokat az új évben,
erőt, ha hátadon a vasat verik;
hogy szitakötőként járd egyvégtében,
mint akire a remény kendőt terít.

Legyél somfa, talpig aranyban állva,
Ember, aki kilesi Isten kedvét;
aki mosolyog a zsendülő világra,
tűz, hogy a fázó Veled melegedjék.

Kívánom: ne fogjon az élet pizska,
legyen tűnődésedre az ég tágas;
legyen lábad alatt a sár is tiszta,
kiben a csönd reményt reményre ágaz.

Ne rontsanak mindennapok tényei,
láss tovább az erdőnél és a fánál;
láss csillagokat közelről fényleni,
ne érd meg, hogy az Isten Téged sajnál.

De legyen gondolatod hozzá méltó,
legyél igaz, nagy, -szörnyen nagy és örök;
kiről lehull minden hazug béklyó,
kihez egyszer majd én is hozzánövök.

Legyen egy lépés Tőled a mennyország,
maga az Úr is irigyeljen sokszor;
nődd túl a székely hegyek kéklő ormát,
szíved legyen könnyebb, mint a nagyostor.

Kívánom, hogy ha kedved kél, -ne loppal
őrizd a fényt, ahogy őrzi a harmat;
ne takarózz a saját árnyékkal:
ha álmos vagy, az Úr majd betakargat.

CSEPCSÁNYI ÉVA

Trójai hősök

Átestünk a hintán

Ez is csak tűzkeresztség

A lombok között

Úgy hallgattak

A gyermekek

Mint ragadozó ölyvek

Csak sejtettük

Maszatos kezüket

Ahogy az ágakon

Fürtökben csüngenek

Mi használtuk

Akkor a játszóteret

Bevettük birodalmukat

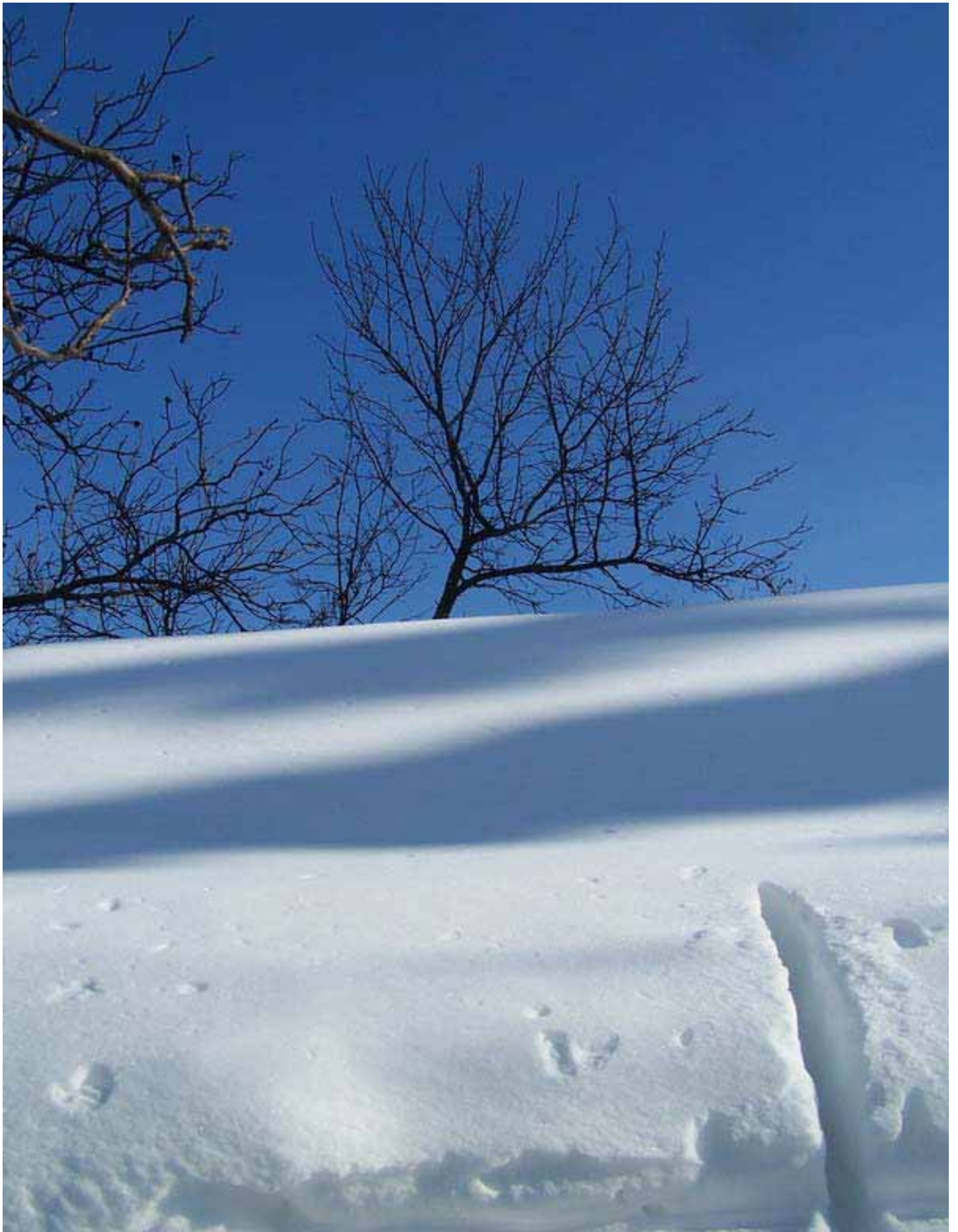
Összetörtük a libikókát

A kis házat felgyújtottuk

Ők meg bámulták némán

Trójai hősök

Városuk pusztulását

VÉGH JÓZSEF

Ipolyszög története

A Balassagyarmathoz tartozó Ipolyszög régen a szláv Riba nevet viselte, ami arra utal, hogy az Ipoly árterületén halászatból, csikászatból éltek a helyiek. A XIII. század végén Szûgyi András lemondott ribai, zálogban bírt birtokáról. Egy oklevél szerint a Widdfy család 1495-ben bírta Hont megyei Riba helységet is.

1799: "Riba vagy Ribás. Elegyes falu Nógrád Várm., földes Ura Majthényi Uraság, lakosai katolikusok, és másfélék, fekszik Balassa Gyarmatnak szomszédságában, mellynek filiája, határjában legelője, erdeje, rétje, s közép termékenységű földgye van, tserép edényt is csinálnak némelly lakosai."

1851: "Riba, tót falu Nógrád vmegyében, 75 kath., 243 evang. lakossal. Földe soványacska, rétje, erdeje meglehetősen, dohányja híres. Földes ura Majthényi család. Utolsó posta B. Gyarmat."

Riba falu határában egy fahíd állt a második világháborúig. A németek 1944. decemberében felrobbantották. A folyót ezen a szakaszon szabályozták, így a híd nyomai eltűntek.

Ipolyszög 1973 és 2006 között Balassagyarmat része volt. A köztársasági elnök 2003-ban hozott határozata alapján 2006. október 1-jétől ismét önálló község.

Látnivalók

A római katolikus templom

Az 1923-ban épült Magyarok Nagyasszonyának felszentelt római katolikus templom, amely 2006 nyarától már szinte teljesen megújult, új tetőszerkezetet és új belső burkolatot kapott.

Evangélikus templom

Az építési munkálatok 1949. áprilisában indultak. Alapköszentelés Szabó József püspök által ez év május 3-án volt. A templom felszentelése 1949. november 20-án történt a Nógrád megyei lelkészek és gyülekezeti tagok jelenlétében. Kihangsúlyozták, hogy az országban ez az első templom, amely a háború után épült. A templom ezért a "Csodák temploma" nevet kapta.

Az ipolyszögi evangélikus leányegyház rövid története

A gyülekezetté válás időpontjáról csak feltételezéseink vannak. A krónikások elmondása szerint a 18. században főleg evangélikus vallásúak és tót-szlovák nemzetiségűek éltek a településen. Erre utal az a tény, hogy létezett itt egy öregtemető, mely helyén jelenleg lakások találhatóak. Az itt élő evangélikusoknak sikerült tanítót alkalmazni, természetesen tanítói lakást és iskolát is építettek. Hosszú időn keresztül az evangélikus iskolába jártak a római katolikus vallású gyermekek is.

A gyülekezet szlovák ajkú gyülekezet volt és a Szügyi evangélikus anyagyülekezethez tartozott. Figyelemmel arra, hogy az anyagyülekezethez több filia is tartozott, évente 4 alkalommal volt Istentisztelet az iskolában. Volt olyan alkalom is, amikor szlovák nyelvű volt az igehirdetés. Tanítói váltások folyamatában háttérbe szorult a szlovák nyelv, mivel az oktatók nem beszélték a nyelvet.

Vasárnaponként és nagy ünnepeken délután mindig volt Istentisztelet, melyen a levita-tanító igeolvasással és magyarázattal szolgált. Ez az állapot az iskolák államosításáig tartott. Több alkalommal balassagyarmati lelkészek is szolgáltak, főleg nagy ünnepekkor. A XVIII. században megépített épület tanítói lakás, később iskolája volt a gyülekezetnek, ma gyülekezeti teremként üzemel.

Ebben az időszakban haranglábat épített a gyülekezet a mai templom telkén. A haranglábban két harangot helyeztek el, amelyek ma a templomtoronyban vannak: a kisebb harangon lévő feliratok szlovák nyelvűek; gyártási éve 1860. A nagyobbik harangon a felirat magyar nyelvű; gyártási éve 1920.

Amíg a templom nem épült meg, istentisztelet helyéül az iskola szolgált. Minden alkalomra "szükségoltár" került kialakításra, és harmónium kísérettel énekelt a gyülekezet. Az iskolák államosítását követően már gondot jelentett az istentiszteletek megtartása, ezért a gyülekezet elővette korábbi templomépítési tervét.

1936-ban ajánlatot kapott a gyülekezet az akkori Egyházmegyei felügyelőtől, hogy a Romhány községben lévő kőbányából a templom építéséhez szükséges követ ingyen a gyülekezet rendelkezésére bocsátják, csak a köfajtást kell kifizetni. A gyülekezet fogatosai 126 lovas kocsi követ szállítottak le. 1948-ban Váci János terényi lelkész evangelizációjának megtartása után a gyülekezet egy emberként állt a templomépítés ügye mellé. 1949. március 15-én Egyházmegyei Főhatósági engedély alapján 12 presbiter felkereste a nógrádi evangélikusokat és adományokat kértek az épülő templomra. A gyűjtés eredménye 667.280 Ft volt. 1949. március 20-án közgyűlésen a gyülekezet tagjai tettek felajánlásokat anyagi helyzetüktől függően. A gyülekezet Frecska János építésszt bízta meg a tervezéssel és a kivitelezés irányításával. Az építési munkálatok 1949. áprilisában indultak. Alapköszentelés Szabó József püspök által ez év május 3-án volt. A templom felszentelése 1949. november 20-án történt a Nógrád megyei lelkészek és gyülekezeti tagok jelenlétében. Az ipolyszögi gyülekezet 1952. január 1-étől tartozik a balassagyarmati gyülekezethez.

A Szent István park

Szent István királyunk emlékezetére 2008-ban avatták fel ezt a szép parkot.

Ipolyszögi menyasszonyi viselet leírása a 1920-as évekből.

Fején színes művirágokból, tükrökből, üveggömbökből készült, hátul pántlikával összefogott koszorú. Gyolcsinge vállban ráncolt, kézelőjén madeiracsipkés, az ing felett horgolt szélű, lyukhímzésű gyolcs nyakbavaló kendő. Szoknyája sűrűn ráncolt fehér selyem, köténye fehér csipke batiszt.

Ipolyszögi hírességek

Kovács Pál MÁV-pályamester Születési hely Ipolyszög, Nógrád vm. Születés ideje 1905.

Kövér György orvos, vegyészmérnök, egyetemi tanár, fiziológus Születési hely Ipolyszög, Nógrád vm. Születés ideje 1931. IV. 22.

Képek Ipolyszögről

I. ÉS II.
VILÁGHÁBORÚBAN ELESETT
TESTVÉREINK

BAGYINSZKI ISTVÁN FRANKA JÓZSEF
BALINT GYÖRGY SELYMES JÁNOS
KONCSEK GÁBOR DR SZAMOS MIHÁLY
ROLYKÓ LAJOS SZÜCS GÁBOR
SULCZ MIHÁLY VACHÓ MIHÁLY
SZUGYICKI JÁNOS
VACHÓ PÁL

„A SZERETET SOHA EL NEM FOGY”
I. KOR. 13.

1989. XI. 19.

GYŰLEKEZET

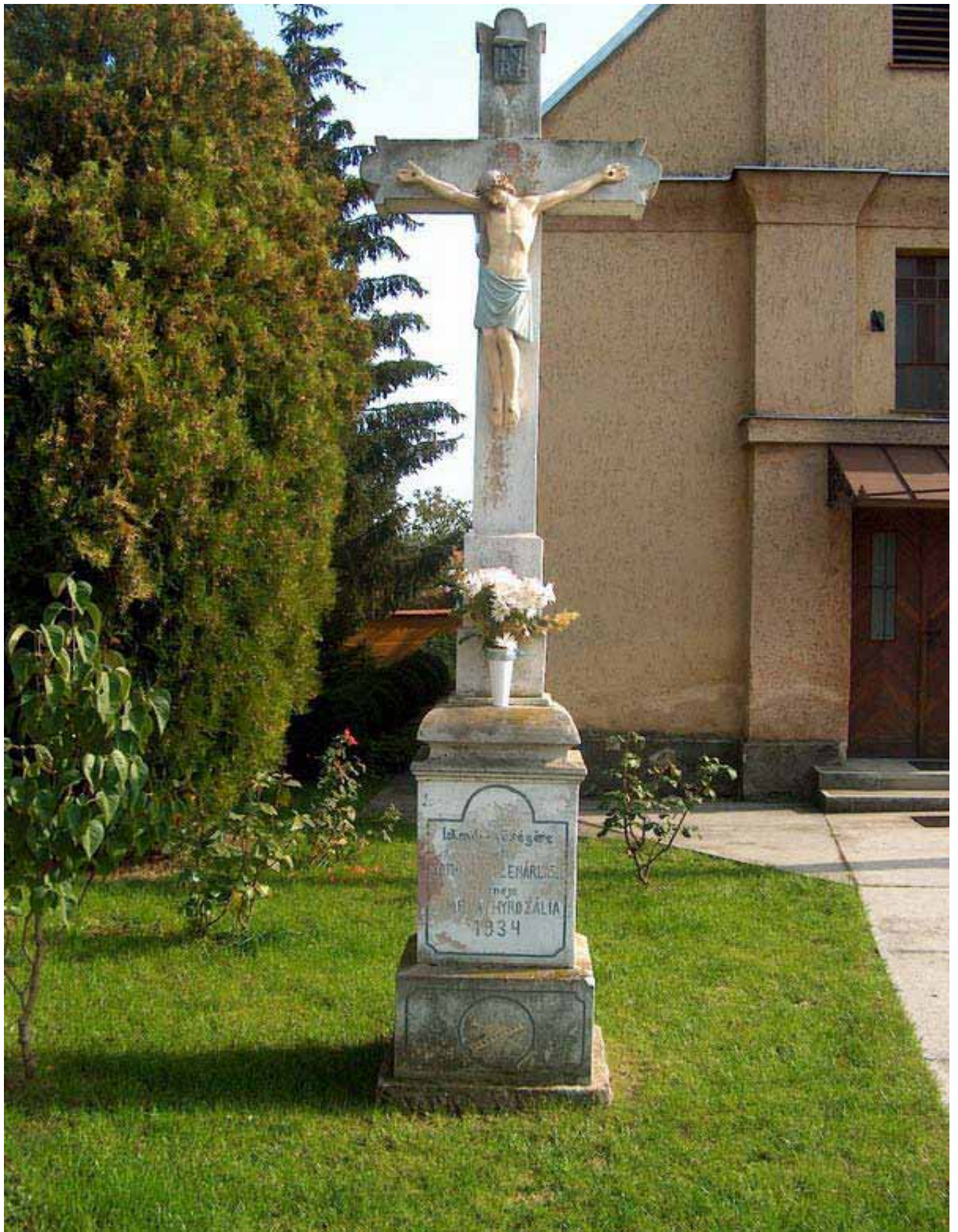

D. SZABÓ JÓZSEF
PÜSPÖK

1949-TŐL A TEMPLOM ÉPÍTÉSÉTŐL
1973-IG VÉGZETT IGEI SZOLGÁLATAIRA
SZERETETTEL EMLÉKEZIK
A GYŰLEKEZET

Isteni Szégyen
Szent Péter
M. HYDZÁLIA
1934

Balassagyarmat és Ipolyszög települések között a 21. számú közút és a vasút által közrefogott területen találjuk az Ipoly menti láperdők egyik utolsó maradványát, azt a 106 hektárnyi védett területet, mely a megye legszebb, legváltozatosabb mocsári élővilága. A hajdani Ipoly medrének nyomvonalán több lép alakult ki Órhalom, Patvarc, Szügy községek és Nyírjes-puszta határában. Maradványaik kisebb-nagyobb foltja egyre nagyobb veszélyben vannak. Az egykori folyómedret követő lépök füzére mentén nagy mennyiségű öntési hordalék halmozódott fel. Az égerláp tehát egy hajdani folyómeder völgyelzáródásokkal apróbb részekre szabdaltságot mutat. A mélyebb részeken még ma is felszínre bukkanó langyos vízű források nyílt vizei télen sem fagynak be.

Az égerláp területén vízben álló ritkás égeres erdőfoltok váltakoznak nádasokkal, sásos-zsombékos bokorfüzesekkel. A régi, nagy Ipolymenti vízivilágnak ez már csak a töredéke, de még így is a vízimadarak utolsó, háborítatlan menedéke, fészkelőhelye. A langyos vízű források környéke szerencsére még ma is járhatatlan és így megközelíthetetlen a száznál is több fészkelő álló gémtelep. Ezért kedvelt költőhelye a vízimadaraknak még akkor is, ha a táplálkozás lehetősége erősen lecsökkent és csak a távolabbi, ipolyvecei kiöntés nyújtja a legtöbb táplálékot. A legjobb madármegfigyelési lehetőséget az az időszak adja, amikor az égerlápról táplálékszerzésre indulnak, vagy onnan visszatérnek az itt fészkelő madarak.

Az Ipoly szabályozásával kiöntései megcsappantak, megszűnőben van az igazi mocsárvilág. Ezzel együtt lassan kihalnak a csikászok is, akik régebben szekerekre rakott hordókból árulták a ma már ritka és ezért védett halfajunkat, a réti csíkot. Keményebb teleken az ipolyszögi csikászok a tilalom ellenére még időnként most is bemerészkednek a lápra, ahol léket vágnak és fűzvezzőből font varsákkal igyekeznek halat fogni.

A lép élővilága rendkívül gazdag. A belső vízfelületeken, a hínárvegetációban a bojtos békalencse, a békaliliom, a keresztcs békalencse, a sárga tavirózsa, vagy más néven a vizitök előfordulása gyakori. Az égerfák léggyökerein a tőkés récék raknak fészket. A hegyvidékhez szokott szemnek szokatlan, kedves látvány a pézsmapocok növényi szárakból egy méternél is magasabbra épített vára és a fehér füzek ágairól lelógó függőcinege fészke. A vizesárkok szélein a sárga nõszirm, a nyilfű, az erdei angyalgöcsér, a gyíkhagyma látványában gyönyörködhetünk. A réti vegetáció legértékesebb részét, ahol a mocsári kosbor bontogatta szirmát, sajnos beerdősítették. Az Ipoly legújabb szabályozása óta a vízszint erősen csökkent, így az égerláp veszélybe került. Az Ipoly medre mélyebb, mint a lép szintje, ezért alacsony vízállásnál (a legkritikusabb időben, nyár derekán következik be) a lápról a víz a mélyebb rétegeken keresztül elfolyik az Ipolyba. Az árhullámok levonulása is gyorsabb, kevés víz marad a lápon. Ennek következménye a növénytársulás folyamatos átalakulása, a már jó ideje megkezdődött fejlődési folyamat, amelyben a lép egyre inkább bokorfüzesé válik és élővilága sajnos átalakul. A lápon mintegy 70 madárfaj költ. Ezek közül a barátka, a csilpcsalpfüzike, a foltos nádiposzáta a leggyakoribb. Ezen kívül a szürke gém, a bakcsó, a nádiringó, a berki tücsökmadár is állandóan költő madárfaja a lápnak.

Csaknem hetven az előforduló hosszabb-rövidebb ideig vendégeskedő madárfajok száma. Nógrád megyében minden bizonnyal e területen található a leggazdagabb madárvilág.

A kétéltűek közül figyelemre méltó a vöröshasú unka előfordulása, a leveli béka és a barna varangy mellett. A hüllők közül gyakran kerül szemünk elé a vizesikló és a fűrgye gyík. A kisemlősök közül a törpeegér, a mogyorós pele, vizicickány és időnként a hermelin fordul elő.

A gazdag életközösséget leginkább a vasúti töltésekről és a közút menti területről vehetjük szemügyre. Bizonyos, hogy egy félórás-órás megfigyelés után képet kapunk az égerláp nyüzsgő világáról és szép élménnyel gazdagodhatunk.

KONTRA MARIKA SZVÍTA

Mi maradt a Karácsonyból?

Véget ért az Óesztendő. Kialudtak a karácsonyi fények, utolsó lobbant a gyertya lángja is, magával vitte az ünnep hangulatát. A dalok utolsó hangjaival égbe szállt Jézus születésének misztériuma.

Pedig milyen izgatott készülődés, megannyi titokzatosság és várakozás előzi meg a Karácsonyt! Bevásárló-listák készülnek: kinek mit; tervek születnek: hová, mikor. A háziasszonyok matematikaprofesszorokat megszégyenítő műveletekkel számolják ki, és oldják meg az „ilyen kevésből ennyi mindent” bonyolult tételét.

És mire eljön az ünnep, addigra az ember pénztárcája üres, de szíve-lelke telve van csodavárással, szeretettel, áhítattal. A konyhából édes sütemények illata száll, sül a beigli, már kész a halászlé, a töltött káposzta, az ajándékok becsomagolva sorakoznak a fa alatt, a rádióból karácsonyi dallamok áradnak. És végre eljön a Szenteste, az a varázslatos, misztikus, csillagszórós, fenyőillatú idő, amikor együtt a család. Most nincs vita, torzsalkodás, most még a gyerekek sem rendetlenkednek, mert érzik, hogy valami csoda készül. Végre a gazdasszony is megnyugodhat! Minden rendben, finom lett a vacsora, a sütemény sem égett meg, mint tavaly, és a maradék pénzből talán kihúzzák a januári fizetésig.

Persze az este csúcspontja az ajándékok bontogatása. Mindenki a magáét! Ki elgondolkodva, komótosan, akkurátusan, ki türelmetlenül tépve-szagatva próbál mielőbb hozzájutni, hogy aztán örömmel, vagy épp fanyar szájjal vegye tudomásul a csomag tartalmát. Nem épp olcsó műanyag rajztábla krétával, filctollakkal az egyik gyereknek, összerakhatatlan, és persze nem két filléres Lego a másiknak, hatalmas, méregdrága Barbie-babához a harmadiknak, kiegészítőikkel, ahogy kell. Anya és apa majd kibontja, összerakja, beindítja. De apa sem tudja összerakni, anya kezében is törik a kréta, és Barbie szárnyas unicornisának hatalmas kék szárnya sem bírja sokáig, letörik, megadva magát a gravitáció és az óvatlan gyermekkezek hatalmának.

- Sebaj, labdázatok papával! – és a törpék önfeledten futnak a legolcsóbb ajándék, egy közönséges labda után, nagyokat esve-nevetve. Talán az a fél óra, talán az volt a legszebb az egész estében. No meg, amikor a fodrásznál ültem. Nem az igazán, hanem a gyerekszoba szőnyegén fejem hátrahajtva, hogy a „semmivel” játszva – tanítva a kicsiket, együtt töltjük az estét. Együtt, és nem egymás mellett!

Mára mi maradt a Karácsonyból? Két nap múlva a méregdrága játékokra ügyet sem vetve nyafog a kislány az anyjának:

- Menjünk papáékhoz, mert itt unatkozom! - Mennyit ér a méregdrága játék? Nem kell ahhoz Karácsony, hogy egymásra figyeljünk. Nem egymás mellett, hanem együtt kellene élnünk!

Hogy mi maradt a Karácsonyból? Remélem, több is, mint a beigli vége.

- Inkább pocsékba menjen, mint kárba! - kiáltott fel párom Szilveszter reggelén, és kaján mosollyal az arcán, megette a maradék beiglit is.

Azóta elbontottuk a karácsonyfát, gondosan elcsomagoltuk a díszeket, hiszen decemberben ismét jön a Jézuska, hogy szeretetet, békét, megbocsátást hozzon az emberek szívébe. Kívánom, hogy ne csak Karácsonykor! Hogy átérezzük és értsük végre az „együtt egymásért” valódi jelentését.

Szolgáljon mementóul mindenki számára unokánk méregdrága, törött szárnyú, félredobott unicornisa!

Most pedig – Karácsony titkos jelentését a szívünkbe zárva – vigadjunk, mulassunk, hisz „Itt a Farsang, áll a bál,” harcra készül „Cibere vajda, s Konc király.”

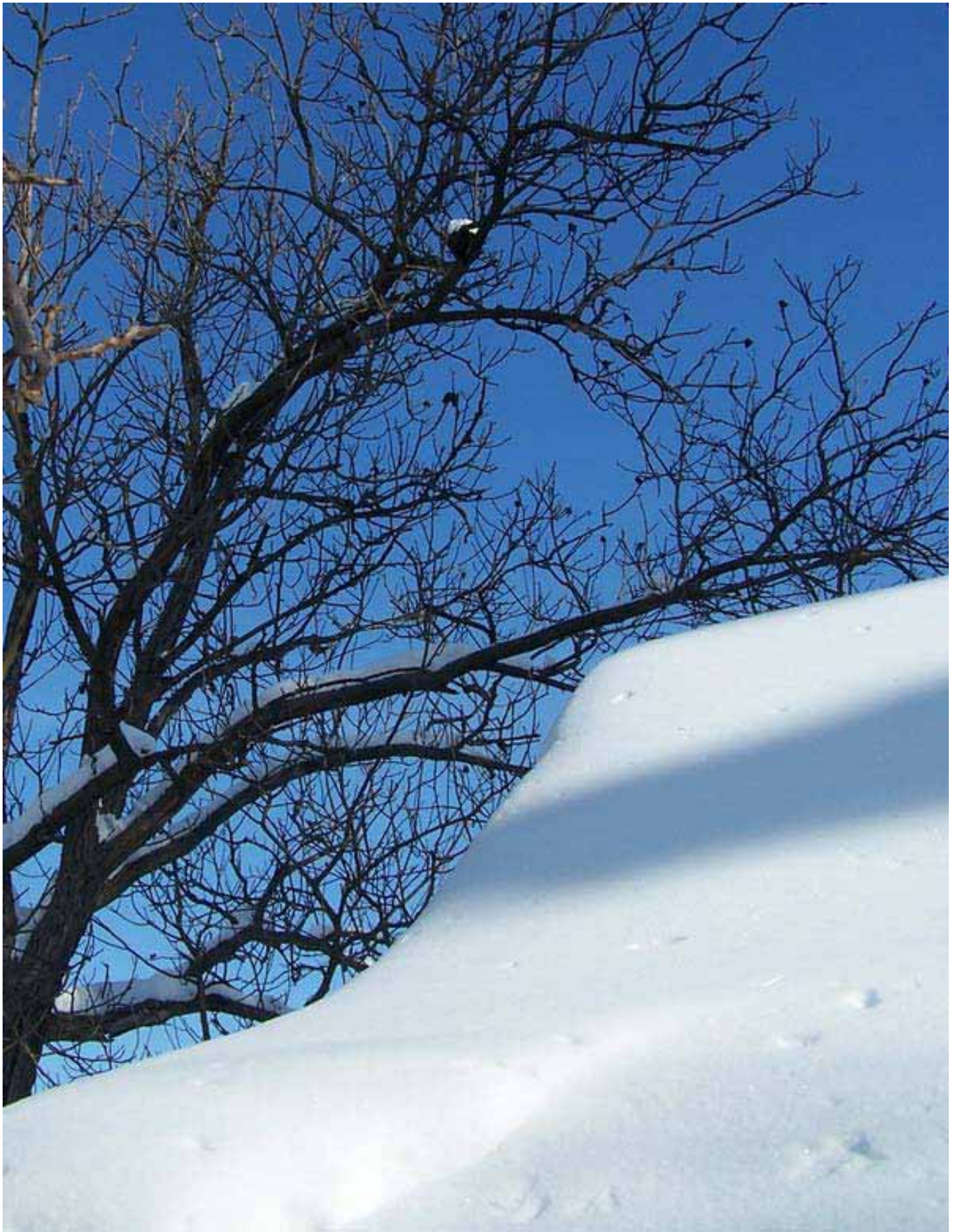
CSAPÓ LAJOS

Nehéz felhők alatt

Nagyhasú, nehéz felhők alatt,
Sivár a táj, - a fagy arat, -
Hó ropog a lábam alatt

A fák ágain jég kopog,
Hol süvít a szél, hol zokog,
Üressé vált a lélek, s vacog.

Halott a táj vigasztalanul,
A számszegett remény is ott alul,
A fal tövében fázósan meglapul.

CSÁKY KÁROLY

Pesszimista látomás

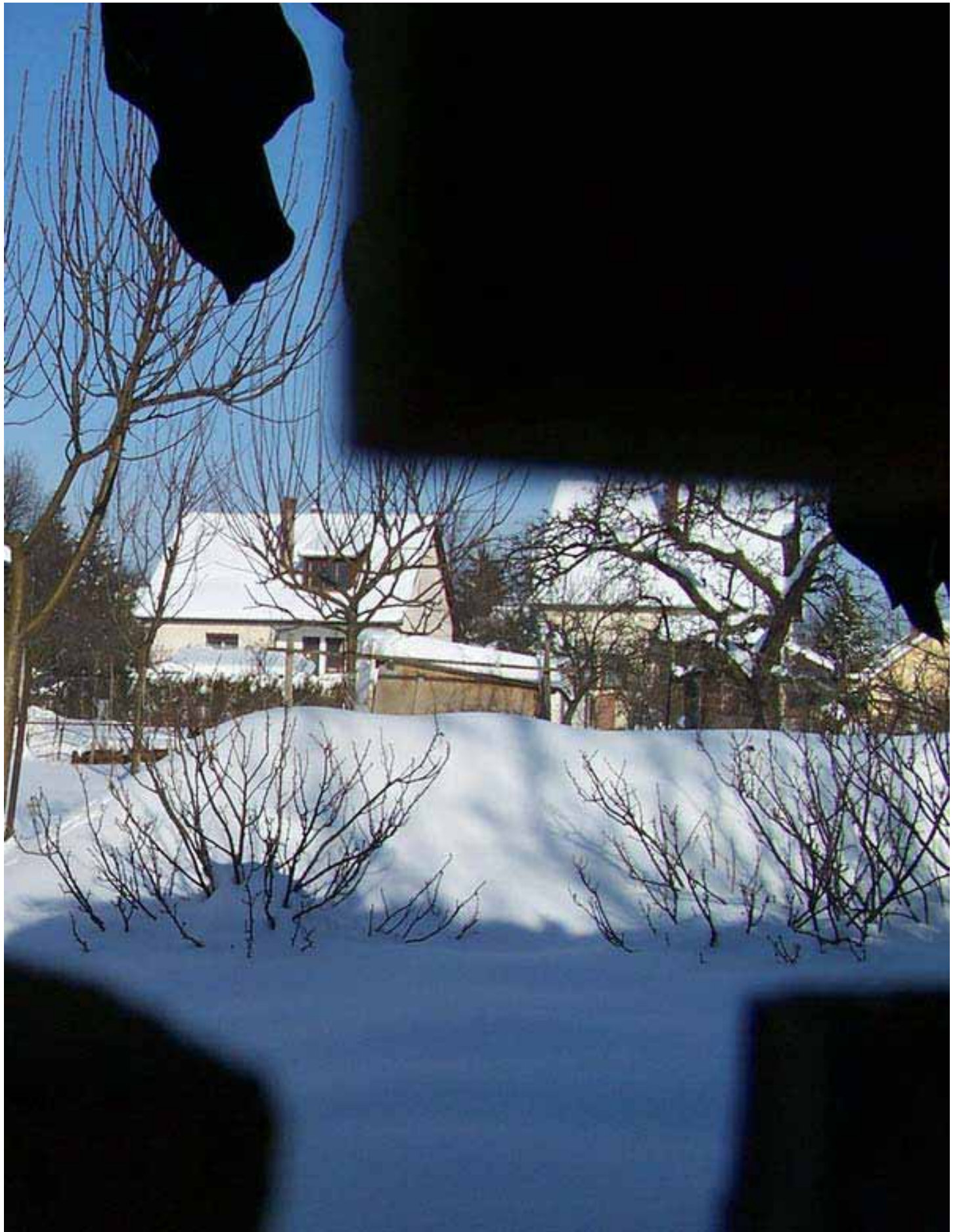
Csak nyomja ránk
sűrű ködfátylát
az éj:
álmok nehezülnek,
csalárd ördögök
rio-
gat-
nak,
halál-
madár
kuvi-
kol.

Jaj,
lesz-e
még
ébre-
dés,
vagy legalább
föltámadás?

Mert
bűnösök
lapulnak
világ rejtekeiben,
restek
a jóra,
termők a bajra.

Hiába
a
szép piros hajnal,
kakaskukorékolás
és virradat,
harangszó
s a reggeli ima:
Fehér Rózsa Mária.

Itt már csak
egy újabb
meg-
váltás segít.

BALOG ISTVÁN

MOST LÁTHATÓ A TERMÉSZETBEN – 2010 – 1. FEBRUÁR

A természetismereti rovatunk elmúlt évi gyakorlatában minden hónapban nyomon lehetett követni általában hat állatfaj ismertetőjét. Ezen keresztül megismerve a térségünkben élő madarakat, emlősöket, hüllőket. Ebben az évben megpróbálunk szakítani ezzel a – talán kicsit merev gyakorlattal, egyben színesítve a közölni kívánt mondanivalóinkat. Így került a januári számunkba az élménybeszámoló, mely igyekezett képet adni, ugyan vázlatosan az általam vezetett, 2009 őszi 10. TRIDEA Belső-Ázsiai Expedíció Mongóliai útjáról, annak élményeiről. Ezúttal folytatjuk a „Most látható ...” sorozatunkat, kicsit más formában és ezúttal a hazánkban és természetesen térségünkben, a Börzsönyben és a Cserhátban is előforduló, többé-kevésbé ismert harkályféléket igyekszem bemutatni a Tisztelt Olvasónak.

Ugyan a januári számban lett volna aktuális, de talán nem érdektelen visszatekintve az elmúlt évben ismertetett állatfajokra, azokról mintegy tartalomjegyzék szerűen egy listát adni, esetleges érdeklődés esetén a könnyebb fellelhetőségük érdekében.

Tehát a 2009-es év:

Január - széncinege, kékcinege, süvöltő, szajkó, erdei fülesbagoly, menyét

Február - őszapó, sárgafejű királyka, holló, héja, hermelin, róka

Március - foltos szalamandra, vörösbecs, kakukk, erdei szalonka, karvaly, nyest

Április - ökörszem, fülemüle, tövisszűrő gébics, egerész ölyv, vízisikló, nyuszt

Május - házi rozsdafarkú, parti fecske, gyurgyalag, fűrj, barna rétihéja, vidra

Június - énekes rigó, jégmadár, gyöngybagoly, erdei sikló, borz, szarvasbogár

Július - sárgarigó, vörös vércse, szürke gém, sün, házi- v. közönséges görény, őz

Augusztus - csuszka, búbos banka, fehér -, fekete gólya, zöld gyík, mókus

Szeptember - seregély, gímszarvas + a téli madáretetés témaköre

Október - házi -, mezei veréb, balkáni gerle, fácán, macskabagoly, dámszarvas

November - meggyvágó, erdei pinty, tengelic, fenyőrigó, tőkés réce, mezei nyúl

December - vetési -, dolmányos varjú, csóka, feketerigó, kuvik, vakond

A madarak rendszertana a harkályalkatúak rendjébe sorolja az e csoportba tartozó madarakat. Szinte nincs olyan ember, a kisiskolásoktól a felnőttekig, aki ne ismerné őket, aki ne tudna valamit mesélni a fák doktorairól.

Gyermekkorom egyik kedvenc meséje volt édesanyám szájából az, melyben a nagybeteg,ős-öreg tölgyfához kellett elhívni a félelmetes erdő mélyéről a harkálydokort. A küldetést számtalan veszélyen keresztül a hős nyuszi teljesítette, így menthette meg azután a harkálydoktor tölgyapó életét. (Természetesen a mesében ott volt minden más erdőlakó is, a bölcs bagolytól a sünig és a huncut rókáig.) Ez volt első „találkozásom” a harkályokkal.

Bizonyára sokaknak az ismereteik mellet is tudok újat mondani, és valószínű, sok információ fog az újdonság erejével hatni.

A harkály alkatúakról általában:

Életmódjuk a fákhöz kötött, így nyugodtan nevezhetjük őket erdei madaraknak, bár természetesen előfordulnak némely fajaik a kertekben, lakott területeken is.

Táplálékukat a fák belsejében, a kéreg alatt rejtőző rovarok, bogarak, azok lárvái jelentik. Ennek megfelelően alakult testfelépítésük. Csőrük igen erős, kemény, véső alakú, lábuk erőteljes, melyen általában kettő-kettő lábujj mutat előre és hátra. A fák törzsén való közlekedést segítik ujjaikon kívül a merev, támaszkodásra szolgáló faroktollak is. A lábaik a felfele és az oldalazó közlekedésre alkalmasak csupán, fatörzsön fejjel lefele a táplálékkeresés reménytelen vállalkozás lenne, ugyanakkor átvizsgálják a vízszintes ágakat – annak alsó oldalát is. Nyelvük rendkívül hosszú, mellyel a megbontott kéreg alól a járatokból is ki tudja szedni annak ragadós, és lándzsás vége segítségével a táplálékát. A harkályok röpte igen erőteljes, hullámvonalú, pár gyors szárnycsapást követő siklásokból áll. Változatosságuk ellenére több fajnál jellemző, meghatározó bélyeg a piros szín jelenléte a fejen.

Hangjukat igen gyakran hallatják, mondhatni igen hangoskodó madarak.

Valamennyi nálunk élő harkály odúlakó. Általában korhadó fákból készítik, ácsolják költőüregeiket, melyek vízszintes bejárattal indulnak, majd lefele öblösödve mélyülnek. Tojásaikat a béleletlen odú aljába a faforgácsra rakják. Évente csupán egyszer költenek, amikor is a fiókáik a fehér tojásokból igen fejletlenül jönnek világra, de a fészekodó biztonságában teljes kitollasodásukig, röpkészségükig tartózkodnak. Az odúikat több alkalommal is használják, de a felhagyott odúk sok más madárfaj fészkeléséhez is rendelkezésre állnak.

Éjszaka a harkályok odújuk falán kapaszkodva pihennek.

Itt is, mint mindenhol természetesen vannak kivételek, különködő madarak, hiszen az ugyancsak e rendszertani egységbe tartozó *nyaktekercs* más madarak odúit, vagy természetes repedéseket használ költőhelyül, de elfogadja a speciálisan neki készített mesterséges költőodúkat is.

Táplálékszerzésükhöz a harkályok igen nagy területet járnak be, mely revirt meg is védenek fajtársaik elől. Területüket a fajra igen jellemző dobolással védik, de e dobolásnak a párkapcsolatok kialakulásában, ápolásában, az udvarlásban is szerep jut.

Bizonyára sokaknak okozok meglepetéseket az ismertetésekkel, hiszen nem mindenki tudja, hogy e rokonság igen változatos és több fajjal van jelen itt a Cserhátban, Börzsönyben is.

Ismerjük hát meg a nálunk élő harkály fajokat, mivel elég sokan vannak, ebben és a következő hónapban. Ezúttal a két hangoskodó küllőféle, a *zöld küllő* és a *hamvas-, v. szürke küllő*, majd legnagyobb harkályfajunk, a *fekete harkály*, végül egy sok tekintetben a többiek közül kirívó madár, a *nyaktekercs* fog következni.

Március hónapban azután további öt, egymásra az e hónapban ismertetteknél sokkal inkább hasonlító, az e hónap négy fajától viszont némileg különböző harkályfaj, a *nagy -*, a *közép -*, és a *kis fakopáncs*, a *balkáni fakopáncs* és a *fehértű harkály* kerül ismertetésre.

Kezdjük hát a harkály nemzetség körülményeit.

Zöld küllő (*Picus viridis*)

A nagytermetű harkályfaj hossza 30 cm körüli. A hím és tojó fejtetője egyaránt egészen a tarkóig kárminpiros, e szín a hím fekete bajuszszájában is megjelenik. Háta olajzöld, hasoldala zöldesszürke, a hát alsó fele, valamint a farcsík zöldessárga. A fiatalok színei természetesen tompábbak, alsó felük pettyezett. A küllő hangja hangos, éles, fokozatosan halkuló – számomra kárörvendőnek tűnő – kacagás, kacagó kiáltás, csengő „*klü-klü-klü*”.

A zöld küllő ritkán dobol.

Lakóhelyéül jellemzően az öreg gyümölcsösöket, ártéri erdőket, parkokat, lomberdőket és a mezőgazdasági területekkel tarkított ligeterdőket választja. Hangjáról minden kétséget kizáróan felfedezhetjük jelenlétét.

A kiáltások a hím és a tojó részéről egyaránt feltűnően gyakran hallhatóak a párzási időszakban. A fészekodút gyakran több hét munkájával készítik el. Az odúkészítés minden kétséget kizáróan felismerhető az alatta felhalmozott forgácsról. A tojásokon május, június hónapokban a tojó és a hím felváltva költ, azokat 18-19 nap alatt keltik ki. Mindkét szülő madár etet.

A fiatalok 19-21 napig maradnak az odúban.

A téli időszakot leszámítva főleg a talajon, ugrálva keresi a táplálékát, melyet elsősorban a hangyák alkotják. Igen gyakran pl. a vöröshangya bolyokba fúrnak karnyi lyukakat, hogy a védekező hangyák elfogyasztása mellett a bábokhoz is hozzáférjenek. *(Ők figyelmen kívül hagyják, hogy Magyarország minden hangyaboly védett!)*

Magyarországon igen gyakori költőfaj és állandó madarunk.

Hamvas -, v. szürke küllő (*Picus canus*)

A zöld küllőre igen hasonlító madár, annál valamivel kisebb. Feje, nyaka szürkébb, a hímje csupán a homlokán visel piros foltot, míg a tojó fején nincs piros szín. A fiatalok színezete barnásan foltozott.

Viselkedése, életmódja sokban hasonlít a zöld küllőére.

Rejtettebb életmódot folytat, mint a zöld küllő, hangját a költési időn kívül nem hallatja. A hang emlékeztet a zöld küllőére, de annál lágyabb, tavasszal gyakran dobol. Az 5-7 tojásos mindkét madár kotlik és a 17-18 nap alatt kikelő fiókákat szintén mindkét „szülő” eteti, akik a darazsakra emlékeztető zümmögő hangon követelik a táplálékot.

Az idős madarak többet keresnek táplálékot a fák törzsein, természetesen különösen tél idején a hóborítottság miatt. A fiókákat viszont elsősorban hangyabábokkal táplálják.

Magyarországon állományuk megfogyatkozott, szórványosan költ, de ilyenkor télen ha szerencsénk van, kóborló példányaival is találkozhatunk.

Fekete harkály (*Dryocopus martius*)

Számomra a harkályok királya, mindig élmény látnom, hallanom őket.

A legnagyobb harkály Európában, közel varjú nagyságú, de egyszerre karcsúbb és egyben erőteljesebb, egyszínű fekete madár. A nyaka feltűnően vékony, a hímek fején üstökben végződő tűzpiros sapka van, a tojónak csupán a tarkója piros. Szemük és erős csőrük világos, fehéres. Röptük rendkívül erőteljes, alig hullámos vonalú. Ha ismerjük hangjait, hamar rájöhettünk jelenlétére.

Hangja magas, hangos, elnyújtott, ölyvszerű „*kiliii-jő*”, „*kliii-jő*”, míg röptében gyors egymásutánban hallatott „*kri-kri-kri, kri-kri-kri*”. Ugyancsak nagyon jellemző rá a tavasszal hallatott messze hangzó dobolása is.

Magányosan él, a párok költéskor is elég laza kapcsolatot tartanak, bár felváltva kotlanak. Aki már látta tavaszi kergetődző nászrepülésüket, soha nem felejtí.

A madarak áprilisi párba állásakor hangos az erdő dobolásuktól, hangadásaitól. Együtt tisztítják, takarítják ki tavalyi fészekodújukat, vagy kezdenek közel egy hónapos munkát igénylő új odú készítéséhez. Az akár 6-20 méter magasan készülő odú alatt ujjnyi forgácsok tömege jelzi a munkát.

Fészekodúznak szívesen választja a bükköket, vagy a természetes szürkenyárat, más lombos, vagy tűlevelű fákat.

A bejárati nyílás 10-12 cm átmérőjű, míg a tágas üreg akár karnyi mélységű.

A tojó általában négy tojását április, május fordulója körül rakja. A kotlásban egymást váltó madarak hangok és kopogások kíséretében folytatják le e ceremóniákat. A fiókák alig 12 napi kotlás után kikelnek, 24-26 napig az odú biztonságában maradnak. Az etetést mind az odúban, mind annak elhagyása után egy darabig a felnőtt madarak felváltva végzik.

A fiatalok augusztus táján válnak önállóvá és hagyják el az öreg madarak revírjét. A fekete harkályok magányos madarak, így a költési időn túl is külön odúban töltik pihenésüket. A több négyzetkilométeres táplálkozási körzeteik a pároknak ugyan átfedhetik egymást, de kerülnek egymást.

Fő táplálékuk a korhadó fákban levő rovarlárvák, melyekért akár hatalmas tuskókat képes széjjelforgácsolni. Lekérgezi a beteg, kiszáradó fákat, hangyabolyokat bont ki. Munkájának igen feltűnő, egyértelmű nyomait hagyja hátra. Az elhagyott odúi igen hamar gazdára találnak, abban kékgalamb, csóka, mókus, nyuszt, nagy pele, denevérek, vagy éppen poszméhek, darazsak ütnek tanyát. Egyes odúlakó madaraink – így a szalakóta, a búbosbanka, az említett kékgalamb - száma az öreg erdők, s vele az alkalmas fészkelő helyek visszaszorulásával csökken.

Mivel a fekete harkály maga készíti költőüregét, őt nem fenyegeti állományának csökkenése. Ellensége a nyuszt, a héja létszáma is visszaszorult, így állománya hazánkban szaporodóban van.

A Cserhátban, Börzsönyben nem gyakori, de rendszeresen lehet hallani őt, s hangja után hamar fel is fedezhetjük a repülő – számomra királyi – madarat.

Állandó madarunk.

Nyaktekeres (*Jynx torquilla*)

A legnagyobb után az egyik legkisebb, aki mint ki fog derülni, ugyan e társaságba soroltatott, de sok különbözősége miatt lehet itt ő a „kakukktójás”.

A 16 cm-nyi kedves madár ugyan a harkályok rokona, de leginkább az énekesekre emlékeztet külseje és viselkedése alapján is.

Finoman mintázott, fakérget utánzó tollazata ugyanakkor a baglyokéra, a lappantyúéra emlékeztet, az távolabbról egyszínű szürkésbarnának tűnik.

Hátoldala, valamint hosszú, támaszkodásra alkalmatlan, kerekvégű farka szürke, barna, sárgás vonalakkal, foltokkal tarkítva. Torka, hasi oldala aranysárga, majd világos, szürkésbarnán sávozott. Lába harkályszerű, a fatörzsön is harkálmódra kapaszkodik, de az ágakon már keresztben ül. Röpte hullámvonalú.

Ellenségeit különböző pózok felvételével igyekszik elriasztani, melynek része a reá jellemző nyakforgatás is, amelyről kapta a magyar és tudományos nevét egyaránt.

Jelenlétére elsősorban az Afrikából április második felében való visszatértük után felhangzó kiáltásaiból következtethetünk. A sűrűn, mindkét nem által ismételt, éles, vércseszerű „*ki-ki-ki*”, „*vi-vi-vi*” hangjukat akár órák hosszat hallhatjuk.

A nyaktekeres is odúlakó, de odút a többi harkályfélehez mérten gyenge csőrével nem tud készíteni. Alkalmas költőhelyet keresve más harkályok odúit, természetes lehetőségeket használ ki. Sziklarepedésekben, idős fák kérge alatt, löszfalak költőüregeiben, de kihelyezett mesterséges fészekodúban is megtelepszik, és hétvégi házak zugaiban is menedéket találhat. Alkalmanként erőszakkal foglal el más madárfaj által használt fészkelőhelyet. Költőüregében bélelőanyagot nem használ. A költés akár a földfelszín közelében, vagy akár több méter magasan is történhet.

A ritkás, ligetes, elegyes erdők, erdőfoltok, gyümölcsösök, parkok lakója, vidéken akár az ember közelében is.

A szülők felváltva 12 napig kotlanak a 7-8, legfeljebb tíz tojáson. Az eleséget sziszegő, halk trillákkal kísért hangon követelik a fiókák, akik 20 napos koruk körül hagyják el az odút.

Táplálékukat elsősorban a ragadós nyelvükkel megszerzett hangya, hangyabáb, lárva, levéltetvek, más rovarok alkotják.

Miután a tél a táplálkozásuk szempontjából a nyaktekercesek számára leküzdhetetlen akadályokat jelentenek, a szaporodási időszak múltával a madaraink lassan elkezdik Afrikába, az Atlasz hegység környékére, a Nílus völgyébe, vagy akár Kelet-Afrikába tartó vonulásukat.

Magyarországon elsősorban a dombvidékeinken, vagy hasonló klímájú országrészeinken a nyaktekeres állandó madarunk, de a környezeti hatások miatt veszélyeztetett faj.

A négy faj ismertetője után rövid búcsút veszünk harkályainktól, majd a jövő hónapban a további öt fakopáncs megismerése következik.

Valamennyi hazánkban élő harkályfaj védett, és az erdeink, fás élőhelyeink, alkalmanként kertjeink féltett, veszélyeztetett élőlényei.

Ha ezen - a végre a régi időket idéző, igazi, gyönyörű, havas télen kirándulásra, túrára szánjuk magunkat, legyünk figyelmesek, befogadóak a bennünket körülvevő természet megnyilvánulásaira. Bennük ott lesznek a harkályok kiáltásai, dobolásai is. Kellemes élményszerzést!

Balog István

a Természetismereti rovat írója, szerkesztője

KOCZETH LÁSZLÓ

Mese a kecskéről, aki egy napra jóvá tudta tenni az embereket

Hol volt, hol nem, volt a kies nógrádi dombok tövében egy falucska.

Jó természetű tótok laktak ezen a tájon békésen együtt a magyarokkal.

Ebben az alig hatszáz lelkes faluban élt az egykori bábaasszony lánya, Maris néni régóta özvegyen, egymagában.

Maris mamicskát, ahogy a tótok mondták, ismerték és szerették a környéken. Tisztelték is erre felé nemcsak hivatalból, mivel a bába lánya, hanem emberként is.

A mamicskának mindenkihez volt egy jó szava, sokszor talán túlzásba is vitte a gondoskodást, kedveskedést.

Egy ősze hajló, levélfonnyasztó szeptemberi napon a postásgyerek, a Jócó arra kerekedett a dagonyás úton felcsíptetett gatyaszárral a falu végére, széthordozgatva a nyugdíjat az itt lakóknak.

A türelmetlenebbje már a postánál várta, izgatott sietséggel, mint mikor ostyát osztanak áldozáskor a templomban, úgy vonultak levélhordónk elé, kegyes áhítattal telve.

Jócó bekurjantott jó hangosan az udvarba, mert Maris néni kicsit süket volt már szegény, lévén nyolcvankét éves.

- Mamicska, jöjjön ki, megjött a pénz!

A néni éppen gőzgombócot készített a masinán, gyorsan kötényébe törölte kezét, és amennyire tudott, iparkodott a kapuhoz.

- Jaj de vártalak, lelkem, Jócókám! - örvendezett kinyitva a kiskaput - Gyere be fiam, van egy kis jófajta körtepálinkám, csak iszol egy kupicányit! - kérlelte kedveskedve a fiút.

- Nem mehetek sajnos, sietnem kell! Délre ki kell hordanom mindenkinek - felelt amaz vonakodva.

- Na, akkor mindjárt hozom - mondta mamicska, s aláírva az átvételt, a pénzzel együtt visszatípett a konyhára.

Balsorsa azonban ott nyújtózkodott a pányván, Mici kecske képében.

Ott kepekedett a muskátli bokrok felé, mígnem a vaskarika lecsúszott a földbe vert karóról. A kecske először villámgyorsan bekebelezte a szeme elé került virágot, majd vészjóslón a konyha irányába billegett, duzzadt tőgyét lengetve balra-jobbra.

Maris néni ez alatt buzgón töltögetett Jócónak, aki már a harmadik kupicát gurította le, nyelvével jókat csettintve, dicsérve a finom körteízt.

Mici kecske méltóságteljesen beringott a konyhába, és hosszú nyelvével felnyalábolva, rezzenéstelen szemekkel, széles pofamozdulatokkal elrágcsálta Maris néni teljes nyugdíját, ötvenötezer ötszáz forintot. Csak a kevéske fémpénzt hagyta az asztalon, mintegy borra való gyanánt.

Miután elvégezte dolgát, komótosan kiballagott, és nekiesett az őszirózsáknak.

Maris néni elbúcsúzva a postástól, észrevette a virágok között garázdálkodó jószágot, és amennyire lábai bírták, széles kézmozdulatokkal, pálinkásüveggel kezében, mérgesen igyekezett a kertrendező felé.

- Ne, te ne, az anyád úristenit! - káromolta el magát.

- Nem takarodsz innen, te akasztanivaló! - kiáltotta oda a kecskének, aki nem tudta mire vélni a nagy felháborodást.

Mindenesetre fejét félrerántva eloldalgott a hátsó kert irányába.

Az öregasszony nagy nehezen utolérve, visszarakta a karikát a cövekre, és csak úgy maga elé zsörtölődve visszament gőzgombócaihoz.

Ahogy lerakta az üveget, rossz sejtése támadt.

- Hát ide raktam, vagy a fiókba? - gondolkodott hangosan, ahogy az öregek szoktak. Kihúzta az asztalfiókot, de a pénzt ott sem találta.

Néhány forint az asztal előtt hevert szétszóródva a kövön.

Megpillantotta a kecskekörmökről leváló sárdarabkákat, ahogy árulkodóan vezettek az ajtó felé.

Átvillant rajta a felismerés.

- Jesszusom, a kecske!

Odasietett a karón körbe-körbeszaladgáló állathoz, aki érezte gazdáján, hogy valami nincs rendjén.

Mamicska felkapta a ház oldalának támasztott seprűt, és ami már erőtlennek látszó kezébe belefért, csépelni kezdte a riadt jószágot.

- Add vissza a pénzemet, nyomorult! - kiáltozta sipítóan, keserves fejhangon, és ütötte, csapkodta, ahol érte az egészsből semmit sem értő, menekülni igyekvő négy lábút.

Miután kellőképpen kimelegedett, levegőért kapkodva leült a fejőszékre, tenyerébe temette arcát, s belefogott a tehetetlen sírásba.

Mikor elege lett az önsajnálattól, fogta a kötőféket és elindult Micivel a faluba.

Úgy gondolta, majd csak talál egy jó embert Isten báránykái közül, aki segít rajta.

Egy igazi báránykára akadt szembejöttében, Misora, a bolondra.

Harmincegynehány éve itt járt egy városi ember.

Eladó házat keresett, s eközben egy kedves, eladó lánykára lelt.

Amíg egy átutazó gyalog végigér a dombok között rejtőzködő, hosszúra nyúlt falucska első házatól az utolsóig, az alatt az ártatlan bimbó virágba szökött, megporzódott a bibe, és a kis vacokban lassan nőni, növekedni kezdett a gyümölcs.

A városi ember soha nem került elő többé...

Miso anyja magára maradt kis szerelemgyümölcsével, akinek érdekes vágott szeme, széles, kerek feje, pisze orra sejtette már, hogy sok gondja lesz felnevelésével.

A félresikerült gyermek azonban szépen felnőtt, és dolgos, szorgalmas ember vált belőle, még ha kissé félnótásra sikeredett is.

Ugratták a többiek sokat, de kedvelték, s ha már pár napja nem látták, keresték, kíváncsian érdeklődtek utána:

- Te nem láttad a Misot, tán nem beteg?

- A múltkor nagyon sokat köhögött szegény...

Mindenhol feltűnt, ha valakinek éppen rá volt szüksége.

Csodálatos, földöntúli érzéke volt ahhoz, hogy oda kerüljön, amikor bajba jut, segítségre szorul valaki.

Ő volt ott akkor is, mikor kiöntött a patak és a Csödörös Tóni bácsi részegen, minden fűszálba, hínárba belekapaszzkodva, úszni tudás hiányában el elmerült a sodró árban.

Nem törődve saját magával, a mederszélről villámgyorsan egy hosszú, vastag faágot kerítve kihúzta a kívül-belül elázott férfit.

Amikor Minárcsikéknál kigyulladt nyáron a padlás, ő trombitálta össze a faluban az embereket, hogy mire a tűzoltók kiérkeztek, már nem kellett felszerelni a tömlőket.

Egy gyengéje volt egyéb hiányosságai közt, hogyha valaki azt mondta neki:

- Ez nehéz munka, Miso, ezt csak te tudod megcsinálni!

Erre a mondatra ugyanis felcsillant a szeme és innentől kezdve mindent megtett, amit csak kértek tőle.

Hát most itt volt a lehetőség, hogy bizonyítsa képességeit, mert Maris néni kisírt szemmel, húzva-vonva kecskéjét, feléje tartott.

- Mi a ba...baj mamicska?- szólította meg az öregasszonyt, kissé hebegősen, mint mindig, hogyha felizgatta magát.

- Jaj, Misokám, nagy a baj, a Mici megzabálta a nyugdíjamat.

-Valamit kéne csinálni vele, kivenni belőle, vagy mi - mutatott fájdalmas arccal a nyugodtan kérődző kecskére.

Miso megnézte előlről, hátulról figyelmesen.

Felemelte a farkát is, miközben Mici elengedett egy tekintélyes adagot bogyóiból.

Erre a félnótás is hátraugrott.

- Hajjaj! - vakargatta meg gondterhelten a fejét.

- Nehéz munka ez Misokám - mondja Maris néni utolsó lehetőségét is kijátszva a segítségre.

- Nehéz mu...munka, nehéz mu...munka - ismételte a számára oly ösztönző szavakat Miso.

- Várjon ma....mamicska! - kiáltott fel hirtelen, majd eszeveszett futásba kezdett.

Az utca végén megpillantotta a juhászt, aki a dolinka felé igyekezett.

Feles Gyuszi, így hívták a derék pásztort aki egykor a tsz-nél szolgált, de többet keresett, mint az elnök, ezért leépítették az ágazatot.

A rendszerváltás után egy pesti újjgazdag vállalkozó elhatározta, hogy ő márpedig minőségi gyapjút fog termelni. Felvásárolt a megyében néhány juhászatot, de a remélt siker elmaradt. A gyapjú eladhatatlanná vált az új gazdasági viszonyok között. A tulajdonos kénytelen volt mindent felszámolni.

Feles Gyuszi meg a háromszáz birkából álló nyáj itt megmaradt magnak, utolsóként.

A pásztor a nyáj felé iparkodott.

Hallotta a domb mögül két kutyája, Lusta és Tücsök csaholását, arra vette az irányt.

Felesnek azért nevezték, mert minden reggel bejőve a tanyáról, a kocsmában kezdte a napot, mindjárt egy felesel.

De nem ám egy fél decivel. Dehogya.

Amint Gazsi a kocsmáros meglátta, már készítette a fél literes söröskorsót emberünknek, színültig töltve szilvapálinkával.

Gyuszi ezt az adagot rövid gondolkodás után minden áldott reggel legurította.

Utána száját komótosan megtörögetve, fogta birkafogó kampósbotját, ballagott vissza a már dolgozó kutyáihoz és a nyugodtan legelő birkákhoz.

A kiáltásra visszafordult és megvárta a levegő után kapkodó, szaladó Misot.

- Na, mi van barátom, honnan kergetnek, melyik szépasszony ágyából kell menekülnöd ilyen fene gyorsan? - kérdezte jókedvűen.

Miso szégyenlősen elmosolyodott a számára hízelgő feltételezésen, majd komoly képet vágva elmondta, hogyan történt Maris néni esete a kecskével.

- Hú, nincs mit tenni, ha levágja a kecskét, a pénz már akkor sem lesz meg.

- A lódoktor sem tud segíteni, ha magam se tudok - morfondírozott erősen Feles Gyuszi.

Hogy így gondolkodott, odaért a mamicska is keserves arccal, maga után vonszolva a mit sem sejtő bűnöst.

A juhász a homlokára csapott, mert eszébe jutott valami.

- Van megoldás, Maris néne. Szépen hazamegy evvel a négy lábon járó pénzzabálóval és vár. - csapott a kecske farára Gyuszi.

Az öregasszony nem értve a dolgot, kérdően nézett rá.

- Nyugodt lehet, minden rendbe hozok. - mondta a birkapásztor határozottan.

Az öregasszony sóhajtozva haza, a juhász meg jól kilépve a kocsmára felé vette az irányt, nyomában az ábrándos tekintetű Misoval.

A kocsmára a társasági élet központja volt a faluban.

Eredetileg Fogadó a Ződ vadászhoz volt a neve hivatalosan, a cégtáblája szerint.

Hiába mondta a tanító úr, hogy azt úgy kell írni, hogy zöld, ők, mármint a kocsmára látogatói nem engedtek. Így a helyes, ha ződ, akkor maradjon ződ. Ezzel a magyar helyesírás itteni vitája lezárult, pontot téve az ügy végére.

- Na, mi az, le sem ért az egyik, már sír utána a másik - mondta harsányan nevetve a kocsmáros, a pultot törölgetve a betoppán Gyuszinak.

Az emberek is felnéztek az italukból.

-Visszajött a juhász - ilyen nem szokott előfordulni.

Érezték, hogy itt valami hibázik, és felé fordították fejüket.

Gyuszi hangosan, hogy mindenki hallja, néhányat köhintve elmondta, milyen tragédia történt mamicskával.

A kocsmában lévők eleinte jókat mulattak a tréfás eseten, de aztán elkomorultak, mikor felfogták a lényegét.

Maris néni teljesen pénz nélkül maradt.

- Segítsünk rajta emberek - mondta kalapját levéve szerényen a pásztor - tegnap egy fiatal kosért kaptam egy kis pénzt, én azt felajánlom - mondta és beledobálta zsebéből a papírpénzeket a kalapjába.

A kocsmáros is megszólalt:

- Bár csak egy szegény, csóró kocsmáros vagyok - húzta el egy kicsit a száját, mikor Gyuszi noszogatva ránézett - de az anyámat is Boriska néne, a bába hozta a világra. Ha az ő gyermeke bajba jut, én bizony segítek rajta.

Kivett a kasszából egy tőle elvárható összeget és bele is tette a kalapba. A kocsmában lévők tehetségükhöz mérten dobálták a pénzt a körbejáró Gyuszi tőkfödőjébe, annyit, amennyit mamicska megsegítésére gondoltak.

Voltak persze olyanok is, akik kihúzkodták zsebüket, és úgy mutatták, hogy nekik már nincs, elfogyott.

Néhányan szégyenkezve, hogy nem tudnak adni, italukat lehörpintve eloldalogtak.

A zsugori Benyik kőműves, aki arról volt hírhedt, hogy nem fizeti meg becsületesen a munkásait, beledobott valamennyit, hogy ne maradjon el a töbitől, de látszott rajta, mindezt úgy tette, mintha a fogát húzták volna.

Az ablaknál a sarokban két cigányember üldögélt a szomszéd faluból.

Ismerték őket a helyiek. Itt kaptak egy kis munkát. Egy városból ideköltözöttnek kellett gazos kertjét rendbe tenni.

Tisztességes napszámért dolgoztak, épp azt változtatták át fröccsre a kocsmában.

Az egyik, a Kandúr nevű erre udvarolt egy idevalósi kislánynak. El is hálta vele, meg is szöktetné, ha tehetné, de Annuskára két bátyja és apja úgy vigyáz, hogy csak ritkán kerülhet a közelébe.

A másik Cigi, másnevén Gyilkos nemrég szabadult a börtönből, mert verekedés közben megszúrta egy embert valahol, aki a kórházban meghalt.

Tizenkét évből nyolcat töltött le, jó magaviselet miatt előbb szabadult.

Ciginek azért hívták, mert a legenda szerint aki nem ad neki cigarettát, azt jól megveri. Ebből annyi igaz, hogy valóban megvert egy illetőt, de nem a bagó miatt, hanem mert az egy régi haragosa volt.

Az erről alkotott szóbeszéd azonban élt tovább.

Gyuszi az egyik asztalnál megszámolta az összegyűlt pénzt.

- Több mint a fele már megvan! - kiáltott fel a végén hangosan.

A kocsmá előtt iskolások zajosan bandukoltak hazafelé.

- Hé, te kéksapka, gyere csak ide! - szólt oda Kapusztá Feri barátja fiának, Balázsnak.

A fiú nagyot köszönt, mikor belépett a helyiségbe.

- Figyelj ide, hátramenés! - mondta, miközben megfordította Balázs bézbolsapkáját.

- Na ez csak azért, hogy ne süssön a szemedbe a nap. Tedd le a táskádat, és irány a tisztelendő úr! Ne kérdezz semmit, csak annyit mondj, Maris mamicskának gyűjtünk, mert a kecskéje megette a nyugdíját.

A gyerek felnevetett.

- Ne röhögj, hanem igyekezz! Utána járd körbe a falut, te már tudod, hol adnak szívesen, hisz minden évben betlehemezel! Apádnak majd szólok, hogy később érsz haza.

- Na, lódulj! - indította útnak az elkerekedett szemű gyereket - levéve fejéről sapkáját, belegyűrve néhány papírpénzt.

- Ez azért kell, hogy lássák, hogy már gyarapszik.

Balázs nekivágott, fel a templomhoz.

A tisztelendő úr épp temetésre készülődött a parókián.

- Dicsértessék az Úrjézus! - köszönt a fiú.

- Mindörökké - felelt a pap - Mi hozott ide fiam? - kérdezte

- Gyűjtésben vagyok atya! - Mutatja közben sapkáját, melyből kikandikál egy kevés papírpénz.

- Ez keresztényi cselekedet. Mire gyűjtesz barátom?

- Hát a bába mamicskának, mert megette a kecske az egész nyugdíját. - mondta el szomorúan.

A tisztelendő elmosolyodott.

- Hát, ha így van, és nem füllentesz, én is hozzájárulok. - szólt jóságosan és ő is belegyűrte a sajátját a sapkába.

- Menj el a sekrestyészhez, és a kántorhoz. Ők is biztos adnak valamit. - szólt búcsúzóul, és megsimogatta a gyermek arcát.

Balázs úgy is tett.

Utána még néhány házba bekukkantott.

Volt, ahonnan elhajtották, volt, ahol adtak neki, ahogy pénztárcájuk engedte.

Sietve indult vissza a kocsmába, mert már igencsak korgott a hasa az éhségtől.

- Na végre megjöttél! - köszöntötte a pásztor, és számolni kezdték az összeöntött pénzt az egyik asztalon.

- Egy kis híja van - állapította meg a számolás után Gyuszi. - Ezeröttszázzal rövidebb.

Körülnézett.

Mindenki szemérmesen belelógatta a fejét a sörébe, vagy amit éppen ivott.

Látszott rajtuk, hogy kifogytak, nem adnak többet. Miso kiguberálta zsebkendőjébe rejtett, féltve óvott forintjait, amit Hugyecéktől kapott, hogy felvitte az öt kukoricás parasztságot a padra, és bedobta a többi közé.

Balázs is kivette táskájából kevéske zsebpénzét és ő is odatette a magáét.

Kandúr felállt és a zsebéből szótlanul előhúzott ötszázast az asztalra rakta, majd visszaült a helyére.

Cigi, a Gyilkos szótlanul eregette a füstöt.

Eszébe jutott anyja, aki tavaly halt meg csontrákban, mikor ő még a sitten volt.

Sokszor mesélt neki erről az öregasszonyról, hogy mikor már nem volt miből etetnie őket, a gyerekeket, mindig adott neki kenyeret, tojást ezt, azt. Ha gombát árult, akkor gyakran vett tőle, még ha nem is volt rá szüksége.

Maradt egy ezres a zsebében a napszámból.

Magához intette a gyereket.

Balázs kényszeredetten odament az asztalához.

Reszketve állt meg előtte.

- Mi lesz, ha cigit kér? - rettegett előre, félelemtől tágra nyílt szemmel.

- Mutasd a tenyered - mondta amaz erőszakosan.

Balázs keze remegett, mikor felé nyújtotta.

Cigi a zsebébe nyúlt, az ezrest kisimította, majd a gyerek tenyerébe tette.

Balázs visszafutott Gyuszi asztalához.

- Megvan! - kiáltotta felszabadult örömmel.

Cigi, akit Gyilkosnak is hívtak, kiitta a fröccsét, intett Kandúrnak és csöndben elmentek, mintha ott sem lettek volna.

Az ajtó előtt Tücsök kutya ugatott befelé farkcsóválva gazdájának.

- Hej a mindenit, ha Tücsök itt van, akkor történt valami a nyájjal - ugrott fel a pásztor és kifelé tartva odaszólt a fiúnak:

- Na, öcsécském, gyerünk, vidd el a pénz a mamicskának - s indult sietve az előrerohanó Tücsök után.

Balázs nyakába szedte lábait, és egy szempillantás alatt már Maris néni verandáján számolta az öregasszony kötényébe az összegyűjtött pénzt.

Amilyen gyorsan jött, olyan gyorsan indult is visszafelé.

A domboldalon kampósbotjával integető juhásznak még jelezte, hogy minden rendben.

- Jaj, ez a széllal bélelt gyerek, meg sem tudtam köszönni neki! - zsörtölődött csak úgy magában a mamicska, s nagyokat sóhajtva betepegette a konyhába.

A kecske, aki egy napra jóvá tudta tenni az embereket, minderről tudomást se véve legelészett, kikötve a rövid pányván, sóvárogva a vöröslő muskátlibokrok után.

SZÁZDI SZTAKÓ ZSOLT

Nekem, kérem, átlagon felüli jogaim vannak

Az utóbbi időben a csapból is az folyik, minden rendű és rangú szlovák politikus arról igyekszik engem meggyőzni, hogy nekem, mint szlovákiai magyarnak, átlagon felüli jogaim vannak. Nos, elindultam, hogy éljek az én átlagon felüli jogaimmal. Első utam az orvoshoz vezetett, akivel azelőtt mindig magyarul beszéltem, pár hónapja azonban csak szlovákul hajlandó megszólalni, ha hozzámegyek. Megkértem őt, hogy ezután magyarul beszéljen velem, mire azt válaszolta, hogy ő szívesen beszél velem magyarul, ha én megígérem, hogy kifizetem helyette a büntetést.

Ezután a postára vezetett az utam, ami az elsők között adott ki belső rendeletet, hogy náluk eztán csak szlovákul lehet megszólalni. Én magyarul szóltam a kisasszonyhoz, de ő úgy tett, mint aki nem érti amit mondok, és csak kézjelekkel tudunk értekezni, mintha mindketten süketnémák lennénk. Búsan távoztam a postáról, az újabb kudarc után.

Délután még beugrottam a hivatalba, ahol ismét magyar nyelven próbáltam meg ügyintézni, de itt egyenesen úgy néztek rám, mintha örült lennék.

Este, hazaérve keserű szájjal gondolkodtam el az aznapi tapasztalataimon, és rövid töprengés után rájöttem, hogy én követtem el hibát. Ugyanis, annak, aki keckeckedett velem, csak azt kellett volna válaszolnom, hogy nekem átlagon felüli jogaim vannak, ha pedig problémái vannak, azt beszélje meg az illetékesekkel. Ezért aztán, kedves barátaim, akik ezeket a sorokat olvassátok, mindenkit felszólítok, hogy indítsuk el az „átlagon felüli jogaim vannak” mozgalmat!

2009 november 27

A légiós

A tévé archívuma kincseket rejt:

Riporter: Kedves nézőink! Élőben jelentkezem a repülőtérről. Bár csípős, hideg szél fúj, de rajtam kívül mégis ezek váraognak reménykedve, hogy tanúi legyenek a történelmi pillanatnak, és megérkezzen a külön gép, amin megérkezik az első külföldről leigazolt politikus. Az emberek már úgy várják mint a megváltót, és mint a politikus menedzsere, aki a szerződést intézte kérdésünkre elmondta, hogy ez a várakozás őket is megrémíti. És hogy mit várnak el az emberek tőle? Professzionalizmust, hozzáértést, hogy ne legyen korrump. Szóval, minden olyat, ami a hazai politikusokból hiányzik. Politológus szakértőnk külön hangsúlyozta, az is előny, hogy a politikus nem beszél a nyelvünket, és így nem fogja érteni azokat a sértéseket, amiket a tisztelt honatyák és honanyák a parlamentben az első naptól fogva a fejéhez fognak vagdosni... Stábunk beszélt néhány hazai politikussal, akik elárulták, hogy ők is szívesen szerződnének külföldre, politikusnak. Az ezzel foglalkozó ügynökségek már jelezték is, hogy néhány afrikai diktatúrából már komoly érdeklődést jeleztek hazai politikusaink iránt. És most, kedves nézőink, elérkezett a történelmi pillanat. Nézzék el kérem a riporternek, hogy megremeg a hangja, de hát az ő életében se sok hasonló pillanat akad. Leszáll a különgép. A motrok leállnak. Az ajtó feltáru, és a politikus megjelenik az ajtóban. A tömeg a lélegzetét visszafojtva váraozik... de mi ez, mi történik? A politikust visszarángatják a munkatársai a gépbe, az ajtó becsukódik, és a gép újra felszáll. Meg se várva az engedélyt. Igen... most kapom a fülesbe az információt, hogy a politikus munkatársai a szerződésben most jutottak el a „munkafeltételek” részig.

2009 november

A vádalku

- Nos, Václav, hajlandó aláírni, vagy nem?
- Persze, persze, hogy aláírok. Csak van egy feltételem.
- Éspedig?
- Éspedig, szeretnék vádalkut.
- Ember, de hiszen nem vádolja magát senki!
- Nono, ez egyáltalán nem olyan biztos.
- Mit követett el?
- Nem vagyok köteles magam ellen vallani.
- Nézze ember, ez csak egy szerződés arról, hogy a társasházban kölcsönösen tiszteletben tartjuk egymás érdekeit, és minden lakásba szabad a bejárás.
- Épp ez a baj, mert mi van, ha a harmadikról átjön hozzám egy sörre a Günter, és felfedezi nálam a családi ezüstöt, ami a múlt hónapban tőle tűnt el?
- Akkor, mi legyen?
- Kössünk vádalkut, hogy Günter ne követelhesse vissza a családi ezüstjét, és akkor aláírom a szerződést.

2009 október 28

A nemzetmentő

A nemzetmentő éjjel nappal nemzetet mentett. Még álmában is azzal foglalkozott, hogy kitől és hogyan kell megvédeni a nemzetet. Mert, hogy a nemzet végveszélyben van, ez nem is kérdés. Olyan veszélyben, amiben ezer éve még sose. Hisz akkor csak a tatár, török, német próbálta elpusztítani a nemzetet, ma viszont itt a nemzetvesztő, kozmopolita, istentelen, nemzetközi nagytőke bérenc, konformista, szakállas, cukrosbácsi, liberális értelmiségi. Lelki szemei előtt felrémlt a globalizáció réme, és ettől olyan ideges lett, hogy rögtön felébredt. Ilyenkor aztán szabályos pánikroham tört rá, de szerencsére ott feküdt mellette a felesége, aki már tudta, hogy mi ilyenkor a teendő. Ott állt az ágy mellett az oxigénpalack, és egy maszk segítségével lélegeztette, amíg a nemzetmentő meg nem nyugodott. Riadtan gondolt aztán más nemzetmentőkre, akik épp tőle akarják a saját nemzetüket megmenteni. Hiába, gondolta keserűen, egy nemzetmentő élete nehéz.

A hazaáruló

Kontár Lajos, két gyerekes családapa, foglalkozására nézve hazaáruló volt. Külsejére nézve lepedőnyi fülei voltak, és állandóan kicsámpázott cipőkben járt. Ezek voltak a hazaárulók jellemző ismetetőjegyei. Kontár Lajos éjjel nappal árulta a hazát, mert a hazaárulás rendkívül időigényes és fárasztó foglalkozás, amit nagy körültekintéssel kell végezni. Nagy a konkurencia, és a piaci törvények itt is érvényesek. Minél értékesebb hazát árulsz, annál jobb árat kapsz érte. Ha viszont nagyon sokan árulják a hazát, az az árat is letöri. Van, aki csupán néhány tízezerért árulja a hazát, de aki igazán nagyban csinálja, az milliárdokat, sőt milliárdokat is kereshet rajta. A külföldi konkurenciával is meg kell küzdeni, akik esetleg kurrensebb hazát árulnak, és ezért az ő árjukra nagyobb a kereslet. Ezért a hazaárulásnak is meg van a technikája, amit országimázsznak hívunk. Árulás előtt pántlikázzuk fel a portékánkat, hogy a vevő számára minél kívánatosabbnak tûnjön, és a lehető legtöbbet fizesse érte. Találjunk ki szlogeneket, ilyet például: Ha a föld Isten kalapja volna, Magyarország lenne a bokréta rajta! Végső esetben rendezhetünk végkiárúsítást is, amikor árkedvezménytel áruljuk a hazát. Ez a rövid ismertető remélem mindenkit meggyőzött arról, hogy hazát árulni milyen nehéz foglalkozás.

A légy

Riporter: Akkor kezdhetjük, elnök úr?

Elnök: Rögtön, csak előbb agyoncsapom ezt a rohadt kis vérszívó dögöt.

Riporter: Elnök úr, ez így nem jó. Mint a hadsereg főparancsnokának, előbb fel kell szólítania a vérszívót, hogy hagyja békén önt, például így: Hallod e te rohadt kis vérszívó dög! Hagyd el a légteremet, különben minden eszközt be fogok vetni, hogy elpusztítsalak!

Tanácsadó: Elnök úr, ez így nem jó. Mit fognak szólni az állatvédők? Holnap majd az egész világon arról fognak írni az újságok, hogy Amerika már megint mennyire pökhendi módon viselkedett. Az ön népszerűségi indexe pedig pontokat zuhanhat.

Elnök: /bizonytalanul/ Akkor mit csináljak?

Tanácsadó: Hívjuk össze a Nemzetbiztonsági Tanácsot. A tábornokok majd eldöntik, hogy hogyan semmisítsük meg a betolakodót.

A nyelvmogul

A nyelvmogul szobakonyhás lakótelepi lakásában szorongott, ahol még a könyvei se fértek el, de mellét- amiben természetesen nemzeti szív dobogott! - dagasztotta a tudat, hogy nevét a hálás utókor aranybetűkkel fogja a történelemkönyvekbe írni.

Éppen a Bibliát olvasta, és abban is a bábéli torony történetét, amelyben az Úr megsokasította a nyelveket, és így zavarta össze az építőket. Ekkor gyúlt benne az isteni szikra, hogy neki is ezt kell tennie, csak épp fordítva. Neki két nyelvet kell összegyűrnia úgy, hogy az egyik nyelvet aztán feleslegessé tegye. Első lépés: Pozsonyt Bratislavává, Ipolyságot Šahyvá, Komáromot Komárnová, Párkányt Štúrovová kell változtatni, és ha ezt keresztülvertük, akkor jöhetnek a történelmi nevek. Így lesz majd Rákócziból Rakoci, Kossuthból pedig Košut. Vedd ki egy nyelvből a neveket, és kártyavárként omlik össze az egész, hiszen: „Nyelvében él a nemzet, és nevei által él a nyelv!”.

Az idea ragyogó, és legszívesebben megveregette volna a saját vállát, de sajnos tornából sose volt jó, így aztán várnia kellett, amíg mások teszik ezt meg helyette. Már tudta is, hogy ki lesz az első, amikor megnyomta a hívógombot.

Tiltottmagyar

A tiltottmagyar illegalitásban élt, nappal nem járt az utcán, csak este merészkedett ki, de akkor is a fal tövében sompolygott. Zavarodottan motyogott valamit az orra alá, és csak a nagyon éles hallásúak tudták megállapítani, hogy az anyanyelvén beszél, amit máskor, nyilvános helyen nem mert használni, hiszen azonnal megkapta a sanda pillantásokat, hogy ő egy irredenta provokátor.

A tiltottmagyar azóta viselkedett így, hogy a parlament teljes egyetértésben meghozta azt a törvényt, hogy a szótárból törlik a szót, „magyar”. Hiszen magyarok nincsenek is ebben az országban, csak olyanok, akiket az ezeréves elnyomás magyarosított, mondta a nemzetiek bölcs vezére, majd beszédét így fejezte be: „Magyarokról pedig szó se essék!”.

Azóta, ha a tévében elhangzik az a szó, hogy „magyar”, kifütyülnek, mint a nagyon csúnya, trágár szavakat szokásos. Merthogy a tévét gyerekek is nézik, és őket óvni kell a túl erős sokktól. Habár a celebek főműsoridőben küldik el egymást melegebb éghajlatra.

Még a nyelvészeti bizottság is kénytelen volt foglalkozni a kérdéssel egy állampolgári beadvány nyomán, amely arra vonatkozott, hogy néha azért mégis elkerülhetetlen a „magyar” szó használata. Mi ilyenkor a teendő? A bizottság hosszas vita után arra a végeredményre jutott, olyankor, mikor a „magyar” szó használata végképp elkerülhetetlen, ajánlatos a „magyar” szó elé valami jelzőt tenni. Ajánlásokat is tettek, hogy miféle jelzők legyenek ezek, de ezt jó ízlésünk tiltja tovább taglalni.

Pesti abszurd

Sétáltam az utcán, és szembejött velem a disznófejű nagyúr... és... és influenzája volt! Pánikszzerűen menekültem onnan. A parlament előtt találtam magam, ahonnan éppen Bajnai Gordon lépett ki. Beintettem neki, ő visszaintett. Ludas Matyi éppen a Kossuth téren terelgette a libáit, mire Bajnai szólt a kormányöröknek, hogy vegyék el tőle a libákat, ámde Matyi nem akarta odaadni a libáit, ezért aztán a fogdmegek még jól el is verték. Dühbe gurult erre Ludas Matyi, és elkezdett kiabálni: „Háromszor verem kenden én ezt vissza!” Rózsa Sándor ment arra lobogó gatyában, kezében árpádsávós zászlóval, és teli torokból kiabálta: „Gyurcsány takarodj! Gyurcsány, takarodj!”, mire egy járókelő figyelmeztette őt, hogy már nem Gyurcsány Ferenc a miniszterelnök. A mi Sándorunk meghökkent, majd a fejét vakarta, végül pedig dühösen földhöz vágta a zászlót: „elementek ti a jó francba!”.

Meguntam a bambulást, és továbbálltam. Rövidesen a Hősök Terére értem, ahol egyből egy csoportosulásra lettem figyelmes, akik izgatottan tárgyalták, hogy a hét vezérből egy hiányzik: „Biztosan ez is a liberális, nemzetvesztők műve!”, harsogta teli torokból egy ember, hogy még a feje is belelilult. A szobortól néhány méterre már az illetékes nyilatkozott egy tévéstábnak: „Tas szobra nem tűnt el, mindössze kicseréljük. A kormány úgy döntött, hogy a magyar-szlovák viszony javítása érdekében, felajánljuk szlovák barátainknak, hogy egy történelmi személyiségük szobrát helyezzük el ott. A szlovákok az ajánlatunkat elfogadták. Most készül Robert Fico lovas szobra.” A másik irányban egy nagyobb tömeg gyülekezett, és jobban odanézve, mindenkinél volt valami fegyver. Féltve mentem közéjük, és megkérdeztem az egyik rokonszenves, kopasz fiatalembert, hogy mit csinálnak? „Nem látsz a szemedtől? Véradásra készülünk.”

2009 május 29

LESTYÁN FERENCNÉ

Farsang

Készülődik már a falu apraja és nagyja,
eljött a farsang, a tánc, a vigalom napja.
Jelmezt varr a nagyanyó, tarkabarkát mára,
kalapot meg krumpliorrt, bohóc unokának.

Sütik már az anyukák a farsangi fánkot,
limonádé, málnalé vár egy halom ránk ott.
Harsogva szól a zene, táncol minden gyermek,
tombolán meg kihúzzák azokat, kik nyernek.

SZÁJBELY ZSOLT

Hullámzó Johnny utolsó percei

A pasi megáll az ajtóban és szűkre erőszakolt ajkaival egy perc alatt a tudtomra adja, hogy szíve szerint egy borotvaéles pengét volna a szemembe, amiért föl merészeltém ébreszteni álmából, amelyben éppen Marilyn Monroe dekoltázsát stírölte, olyan kamaszos elszántsággal, melyre csak a tizenhét éves protein-malacok képesek. Hogy rohadról meg te barom, gondolom magamban, nekem sem olyan rohadt nagy öröm a tetves pofádat bámulni, majd tiszteletteljes hangnemben kibüfögök magamból egy hellót, ő meg teljesen kitárja a hófehér ajtót és valami igen elbaszott köhögéssel palástolva dühét és félelmét, lehuppan abba a tűzpiros fotelba, de előtte még beláncolja a ház ajtaját. Pár pillanatig még álldogálok, egy lehetséges megoldás tervén gondolkodva, ám mikor látom, hogy emberem zsír-párna szerű ábrázatára fölfeszül a rettenet, jobbnak látom azonnal letelepedni Hullámzó Johnny elé, hogy végre elkezdődhessen a játék. Kérsz kávé ember? - kérdezi az én mangalicám, és kurva biztos vagyok abban, hogy ez az egész kávé-kínálgató dolog csupán időhúzás, vagy mi a franc, mivel a dagadék nagyon jól tudja, hogy miért vagyok itt. Most mi a francot csináljak? Ha kérek, azzal csak az időt húzom. Ha nem kérek, az meg nekem lenne szar, mert hát tényleg jól esne egy erős fekete, de most inkább magamra erőszakolom a könyörtölen pofámat, és totál hideg gép-hangon mondom: Nem kell. Ha nem, hát nem, dünnyögi a hús-bogár és dobolni kezd azokkal a vastag ujjaival a karfán, ami baromira idegesít különben, de nem szólhatok, mert meg kell várnom, amíg ő teszi meg az első lépést. Szóval téged küldött, mondja a zsír-disznó, és rögtön köhögni kezd, a hája meg úgy remeg, mint valami centrifugán felejtett kocsonya, én meg majdnem fölrohögök, mert hát azért nem mindennap látok ilyen elképesztően kibélelt pasit, elhiheted, pedig jó pár mukival találkoztam már életem során. Szóval az a helyzet, kezdem a mondókámat, hogy a Főnök kurvára berágott rád kucukám, amiért a múltkor egy szó és perkálás nélkül eltűntél azzal az adag heroinnal először a házadból, másodjára pedig a városból. De látod, szart sem értél vele fasírt-tündér, hiszen megtaláltunk, itt vagyok. Meg fogom adni a tartozást, kezdi ez a degenerált háj-szobor, csak az a gáz testvérem, hogy jelenleg tökre le vagyok égve, ugye megérted, mert hát kellett a pénz, tudod te hogy van ez, szóval ha megmondanád a Főnöknek, hogy két héten belül meglesz a pénz, nagyon hálás lennék. És biztos, hogy meglesz két héten belül? - kérdezem. Ja persze, még többet is adok, mivel most halt meg egy rokonom Kanadában, és örököltem, meg minden, szóval ne izguljál és a Főnök se izguljon, rendben van? Nyelek egy nagyot, megvakarom a fejem és bölintok egyet, mire ez a degenerált barom kinyújtja a csülkét, mire én fölállok és még egyszer a pofájába böfögöm: két hét, majd kilépek az ajtón. Elindulok jobbra, majd fordulok és a ház mögé lopódzok. Látom ám, hogy a kis gennyláda pakol, mint egy örült, hiába, mindegyik így csinálja. Kiveszem a zsebemből a pisztolyt, célba veszem a léggömb-embert, és miközben éppen a Cupidókkal díszített gatyáját nyomkodja a bőröndbe, meghúzom a ravaszt. A tartozás ezennel ki lett egyenlítve. A dagadék úgy esik össze, mint egy cseppfolyós kártyavár, én meg tárcsázom a Főnököt, s közben arra gondolok, hogy az este folyamán a Sebhelyes arcút, vagy a Keresztapát nézzem majd. Lassan közeledik az este. Végül úgy döntöttem, végigülöm újra a Sebhelyes arcút. Ma este, talán ötvenedszerre. Ebben is jubilálok. Igen, hiszen a hájas volt a harmincadik. Elképesztő, hogy a sok hülye paraszt semmiből sem tanul, de hát az emberi gondolkodásmód, már csak ilyen marad. A franc se érti őket. . .

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Minden éjjel

Gyertya lángjába dobolom
hangfény kettős spirálunk.
Réveteg villanásaim.
Feléd.
Teszem, a kilépésre készen.
Magamból,
hogy keressem tengelyed
az együtt emelkedéshez.

Végre megint, hisz sok napja
és buborék óta csak terjengek.
Nem lellek. Gyere!

Ha akkor el tudtál menni,
hívott Teremtőd, rátágult pupillád,
visszatalálsz.
Érezd a helyet.
Látomás üzen. Jössz.

Fénybe zavarodok,
hiszem, szeretném.
... Nirvánám legyél!

Csillagok pulzálnak. Bennünk.
X és Y, egymásba.
Magmainkon
porból porrá tekereg belső
végtelenünk.
Felemelnek kódjai.
Libbennünk kell, a világ levitál.

Nincs idő, így tér se, beszívni
a minden magjait. Mégis
benned leszek reggelekre
... a semmivé teljes.

CSÁKY KÁROLY

Ipolyhídvég szakrális emlékei

Kis falutörténet

Ipolyhídvég a hajdani Hont megye legrégebb településeinek egyike, neve 1252-ben bukkan fel okiratos formában *Terra Hydweg* alakban. Mohács előtt egy ideig alispáni székhely, városi ranggal bíró helység, *tributum* (vámhely) és vásároshely. A középkorban *vízi vára* is volt, majd a szomszédos Drégelyvárral együtt az esztergomi érsekség tartozéka lett. Már a XIV. században plébániája volt, melynek évi jövedelme egy egész és egynegyed márkát tett ki, s papja az 1332-es pápai tizedjegyzék szerint 7 garas és 2 dénár adót fizetett. (Györffy: 1987, 171) 1418-ban is *egyházashelyként* jegyezték, 1470-ben pedig papját is említik: *Johannes plebanus de Hydweg* alakban. (Bakács: 1971, 60) E falu szülötte **Szabó Pál** (1752-1835) címzetes apát, főszékesegyházi főesperes, jeles egyházi író. Hídvég ekkor már Drégelypalánk filiálisa volt, majd Trianon után Ipolyzécénkéhez tartozott, ám rövid időn belül újra önálló plébániaközséggé vált.

A község egykori s mai templomáról

A falu első temploma valószínűleg *román* stílusban épülhetett, amit aztán *gótikus* stíluselemekkel átépítettek. Ez a török időkben megsemmisült, s helyén egy kisebb *barokk* templomot emeltek. Természetesen ezt is több ízben átalakították. (Resko: 2002, 9) Az Esztergomi Főegyházmegeye című kiadványban írják, hogy „*Ipolyhídvégen 1740-ben restaurálták a Mindenszentek templomot*“. (Hegedűs-Tóth: 2000, 153) Erre a templomra emlékezik a falu szülötte, Szabó Pál is, megemlítve, hogy oltáránál buzdította őt, „kisedekorában“ a papi pályára a drégelypalánki plébános, Frivaldszky János. A templom 1920 körül leégett, s akkor határozták el a helybeliek, hogy a volt anyaegyház, Drégelypalánk templomának stílusában újat építenek. Egyes forrásokban 1923 (Schematizmus, Trnava: 1995:191), másokban 1924 az építés dátuma (Schematizmus, Banská Bystrica: 2009, 133). A Hetényi-féle Bars-Hont megyei évkönyvben azt írják, hogy Ipolyhídvég *kúráciájának* 1922 óta vannak anyakönyvei, a templomot pedig *1925-ben* szentelték fel, s akkor *Presinszky Ferenc* volt a *kúrátus*. (Hetényi: 1943, 155)

A *szecessziós* felfogású, *algótikus stílusú* templom védőszentje a **Rózsafüzér Királynője**. Az *egyhajós* építmény *tornya* kiugró, oldalán sokszögű szárnyépületekkel. Gúla alakú tetőzetét koronapárkányra helyezték. A felső szint sarkait falpillérek, az oldalakat pedig falkeretes iker-hangnyílások díszítik. (Resko: 2002, 10)

Szentélye sokszögzáródású, keleti tájolású, déli oldalán hozzáépített sekrestyével. A fából készült *főoltár* 1924-ből való, központi képe **Tihanyi Lajos** selmecebányai festőművész alkotása. A **Rózsafüzér Királynőjét** ábrázolja kék palástban, fehér fátyolban, ölében a gyermek Jézussal. Felettük három angyalfej látható, előttük **Szent Domonkos** térdel fehér ruhában, fekete szerzetesi palástban. A Kisjézus épp egy rózsafüzért ad át neki. Mária balján **Szent Margit** áll, ugyancsak fehér ruhában és fekete palástban. Fején korona, körülötte glória, kezében rózsafüzér látszik. A kép előtt a *Húsvéti Bárány* szobrát helyezték el. Az oltárkép két oldalán nagyméretű faszobrok láthatók, melyek szintén a selmecebányai műhelyből kerültek ki. Ezek a magyar szenteket ábrázolják. **Szent Imrét** bordó palástban, kék ruhában látjuk, feje körül glóriával. Jobb kezében fehér liliom van, a balt pedig szíve felett tartja. Mellette áll **Szent Erzsébet** kék ruhában, halványpiros palástban, fején koronával és glóriával. Rekvizitumai a kötényben tartott rózsák s a jobb kezében lévő kenyér. **Szent László** királyi palástban van, jobb kezében jogart, a balban országalmát tart. **Szent Margit** itt is hosszú fehér ruhában, fekete fátyolban és palástban látható, feje körül glóriával. Jobb kezében egy korona, a balban liliom van. A főoltár oszlopfőinek csiga alakú díszítése *angyal-plasztikák*, felső részének csúcsán pedig **Jézus Szívének képe** látható.

A *hajó* belső tere *dongaboltozatos*, amelynek fiókboltozatai az iker-faloszlopok párkányos oszlopfőire támaszkodnak. A mennyezetén bibliai jeleneteket, szimbólumokat ábrázoló kisebb freskókat, illetve szentek portréit láthatunk. Ezek részben a templomépítés idejéből valók, illetve az 1991-es javításkor kerültek ide. A hajó két középső ablaka nagy, közös falsávkeretben van. Sajnos, a régi ablakokat modern műanyagablakokra cserélték, s „ezzel megbontották az épület egységét“. (Resko: 2002, 10)

Hídvégi templom (arch. felv. Csáky Károly fotója)

A **Jézus Szíve-mellékoltár** szobra a Krisztust fehér ingben, bordó palástban ábrázolja, amint két kezével szívére mutat. Az oltáron még egy piros és egy kék ruhában térdeplő, imára kulcsolt kezű szárnyas angyalt látunk. Az oltárszekrény ajtaján a Kisjézus reliéfje látható. Adatközlőm szerint egykor ez volt a régi templom főoltára, s ezen helyezték el a Mindenszentek-képet is. A mostani szobrot Presinszky plébános idejében, a „magyarok alatt“ (1942-ben) vették. (Abelovszky Ferenc, 1936) Az Ipolyhídvégről szóló honismereti kiadványban olvassuk, hogy „Az 1885-ben készült Mindenszentek-kép és a kis barokk ikon formájú, czenstochowai Szűz Mária-kép, melyet 1942-ben J. Lewartowski lengyel katona ajándékozott a templom számára, már nincsenek meg. Ugyanígy eltűnt a 18. század 70-es éveiből származó négy, fából készült rokokó gyertyatartó is, melyek még a régi templomból kerültek át ide“. (2002:10-11.) Mindezt egy kicsit korrigálnunk kell. A gyertyatartók valóban hiányoznak, ám az említett képek megvannak. Igaz, a **Mindenszentek-kép** ma az egyházi iskola raktárában porosodik az eredeti szép fakeretben. A nagyméretű festmény hátulján ez olvasható: „Közadakozásból készült Kenyeres József templomatyasága alatt 1885. évben.“ A hármas tagolású kép alsó felében *Szent István* látható, amint átveszi az egyházi méltóságok jelenlétében a Szilveszter pápától kapott koronát. A kép közepére szenteket és prófétákat festettek. *Mózes* a köztáblákkal, *Dávid* a hárfával, *Cecíliát* egy orgonával ábrázolták. De jelen van *Szent József*, *Keresztelő Szent János* és *Szent Katalin* is. A festmény felső részén a *Szentháromság* látható *Mária*, az *evangélisták* s az *angyalok* körében. Ez a kép egykor a templom mellékoltárán, majd a szentélyében volt, mígnem egy *Szent Márton*ot ábrázoló festménnyel együtt ki nem tették onnan. Az utóbbi képet aztán a gyertyatartókkal együtt kilopták az említett raktárból. Megvan a **Fekete Madonna-kép** is, melyet az Ipolyhídvégen tartózkodó lengyel menekültek adományoztak a templomnak. Adatközlőm, *Antalicz János* (1928) édesapja volt az iternáltak egyik öre. A lengyeleknek pedig saját papjuk és kontoruk is volt Ipolyhídvégen. Rendszeresen tartottak szentmisét, és sokat imádkoztak a Madonna-képhez, amely eredetileg a templom első felében volt, s egy szép fakeretbe helyezett márvány emléktáblán ezt a lengyel és magyar nyelvű szöveget örökítették meg: „A lengyel internált katonák a magyaroknak. *Polskcy żołnierze internowani – węgrom. 1942.*“ A fakereten a lengyel címer, egy tisztí érdemrendfokozot, búzakalász és pipacs látható. A Mária-kép ma a karzat alatti oszlopon, az emléktábla a raktárban található.

A **Szeplőtelen Szűz Mária-mellékoltáron** áll Mária szobra. A Szűzanyát fehér ruhában, fehér fátyolban, kék palástban ábrázolták, széttárt karokkal. Van még egy másik Mária-szobor is a templomban. Amint a faluról kiadott kis füzetben olvassuk: 1965 körül készült „a Lourdes-i barlang mintájára épített oltár a Lourdes-i Szűz Mária szobrával“ (2002:10). A kis **Lourdesi barlang** valóban ott áll a bejáratnál, ám ebben a **Fatimai Szűz** szobrát látjuk, aki előtt furcsa mód a lourdes-i jelenések Bernadettje térdepel. Furcsa keveréke ez a népi szakralitásnak.

A hajóban további szobrok is helyet kaptak még. A kékruhás **Madonna-szobor** Máriát fején koronával, bal kezében jogarral ábrázolja. Jobbján a Kisjézus ül sárga ruhában, kezében országalmával. A **Pieta-szobor** Máriája sötétkék palástban van, ölében a halott Krisztussal, akinek bal kezét Márai felemelve tarja. **Szent Teréz** fehér palástban látható, feje körül glóriával, bal kezében rózsákkal és feszülettel. Jobb kezében is egy piros rózsát tart, lábainál pedig egy piros és egy sárga rózsza van. **Szent József** barna palástban tartja balján a fehérruhás Kisjézust, akinél feszületet látunk. József jobb kezében ott a fehér lilium. **Szent Antal** rózsafüzéres barna palástban tarja a fehérruhás Kisjézust egy könyvön. Itt is feszület van Jézus kezében. **Szent Rita** fekete szerzetesi ruhában áll előttünk, kezében feszülettel.

A templom további értékes tárgyai közül megemlíthetjük még a véletlenek során megmenekült gyönyörű **szószéket**, amely szintén a selmeci műhelyből került ide, rajta a négy evangélista reliéfes faszobrával, a háttérben Krisztussal, a hagvetőn a galambbal. A **keresztút** 14 stációképe értékes faragott fakeretben függ a hajó falán. A templom **misszióskeresztje** a torony alatt látható, fából készült 1925-ben. Itt van az Ipolyhídvégről kitelepítettek emléktáblája is, s van a templomnak egy szép színezett korpuszos fakeresztje is. Ugyancsak értékes a sekrestyeajtó melletti kovácsoltvas **csengő**. A kórus régi **orgonája** sajnos kikerült a templomból. Említést érdemel még a **keresztelőkút**, tetején Jézus és Keresztelő Szent János szobrával, valamint a két **vörösmárvány szenteltvíztartó**. Ez olvasható rajtuk: „Isten dicsőségére/ készítette/ Kiss Lajosné/ szül. Véky Ilona“.

A lengyelek ajándékozta Fekete Madonna (Csáky Károly felvétele)

A falu szakrális kismelékai

A Drégelypalánkkal szembeni, az Ipoly folyó jobb partján található település szakrális kismelékai közül kiemelkednek a kereszttek, illetve feszületek. Ezek anyaga mûkõ, homokkõ, márvány vagy öntöttvas. Legtöbbjüket a fõút, vagy a határbeli utak mentén emelték, természetesen itt is állítottak keresztet a templom mellett, vagy a temetõkertben. Találhatunk még a községben egy-egy kápolnát, barlangot, szobrot is. Ezek szinte kivétel nélkül a Mária-kultuszról tanúskodnak. Szép példája ennek az a két Piéta is, amelyrõl lentebb szólunk majd.

A Fájdalmas-kápolna

A falu nyugati részén, a Tesmag felé vezetõ fõút jobb oldalán áll az a kis **neogótikus kápolna**, amely valamikor a XIX. század végén épülhetett. A kápolnáról olvashatunk a szlovákiai mûemlékeket nyilvántartó kiadványban (Harminc a kol., 1967) és a községrõl megjelentett kis füzetben is. Ez utóbbiban többek közt az alábbiakat írják: „*Ez egy kisebb, négyzet alaprajzú építmény az oromhomlokzat felõli bemenettel, sarkain falpillérekkel. Az építményben látható egy 1786-ból való színezett kő Pieta-szoborcsoport. A kápolnán nincs semmi felirat, sem az építésre utaló dátum.*“ (Resko, 2002:11) Nos, tudnunk kell, hogy a kápolna eredetileg a fõút másik oldalán állt. 1963-ban, amikor az útszakaszt szélesítették és némileg módosították, az építményt le kellett bontani. A hídvégiek akkor ezt megmentették, a szédszedett kápolnát a mai helyén újra felépítették az eredeti stílusban (Abelovszky Ferenc, 1936. Trevalecz László, 1941). A kápolna oromzata csúcsíves, és csúcsívben végzõdik üvegezett vasajtaja is. Az építményt sátozott fedí. Benne nem szoborcsoport, hanem egy magas, barna kõtalapzaton álló **kő Piéta** látható. A szobor tehát régebbi keletû, mint a kápolna. Elképzelhetõ, hogy valamikor kápolna nélkül állt a falu elején a valamelyik felvidéki mesterrel készített **Sasvári Piéta**. A **Sasvári Szûzanya** „*virágzó tiszteletét*“ ugyanis a XVIII. század közepétõl már falvainkban is hirdették a népies ízû, barokkos festett kő Piéta-szobrok. (Szilárdffy, 2003:117-123) A szépen megmunkált hídvégi színes kőszobron Mária ölében tartja a halott Jézust. A Szûzanyán lila ruha és kék palást van, fején pedig sárga korona. Krisztus feje fedetlen, jobb keze lefelé lóg, testén sebek, ágyékán fehér takaró. Mária jobb kezével Jézus fejét tartja, bal keze a halott ágyékán van. A kápolnát hosszú idõn át Bodzsár György gondozta és virágozta. Néhány éve feltörték azt, ám a szobrot nem tudták eltávolítani. Jelenleg a kápolna felújítását végzik.

A temetõbeli Mater Dolorosa és Szent Anna-szobor

Szilárdffy Zoltán említi a Sasvári Boldogasszonyról szóló írásában, hogy „*A márianosztrai kápolnán és a bajai Rókus-kápolna népies ízû, festett dombormûvén is megtalálható barokk szobra, csakúgy, mint a Nyitra melletti Nagycétény Hármasmária nevezetû útkeresztezõdésénél álló festett kőszobor, vagy az ipolyhídvégi temetõ Mater Dolorosa-emléke, s még sorolhatnók tovább*“. (2003:117-123) A falu látnivalói kapcsán pedig azt írják, hogy „*A temetõben négyzet alakú talapzaton áll (...) a 18. század végérõl fennmaradt késõ barokk, színezett kő Pieta-szoborcsoport. A talapzatán, melynek falmélyedésébe színezett Szt. Anna-dombormûvet helyeztek el, úgyszintén nem látható sem felirat, sem dátum*“. (Resko, 2002:11)

Az egylépcsõs oszlopfejes szobortalapzat tetején látható színezett barokkos kő **Piéta-szobor** hasonlít a már említett kápolnában látható alkotáshoz. A temetõ régi halottsháza elõtt elhelyezett mû ülõ Mária-szobra itt is kék palástban van. Ruhája pirosas-barnás, fején aranyozott korona és fehér fátyol van. Krisztus fején aranyozott töviskoszorú, testén ugyancsak aranyozott ágyéktakaró látható. Jobb keze Mária ruhájának aljáig lóg. Mária jobb kezével itt is Krisztus fejét, ballal ágyékát fogja. A talapzaton **Szent Anna** álló reliefes szobrát látjuk. Anna barna ruhában, fehér fátyolban, kék palástban van. Jobb kezében könyvet fog, bal kezét a szíve fölött tartja.

Pieta a temetőben (Csáky Károly felvétele)

A Lourdes-i barlang

A templom előtti téren épült termésköböl 1992-ben az a Lourdesi barlang, melynek mintájára újabb időben többet is emeltek az Ipoly menti településeken. A barlangban itt is a Lourdes-i Szűzanya és Bernadett térdelő szobra látható. Mária kék övvel átkötött fehér ruhában, imára kulcsolt kézzel és rózsafüzérrel áll Bernadett előtt. A kápolnaszentelés után a környék lakói többször tartottak imadélután, ájtatosságot a barlangnál. Áll egy kis Lourdes-i barlang a 86. számú ház kiskertjében is. Ezt Karvai László emelete hálából, s Dobos Péter plébános szentelte fel. A ház homlokzati fülkéjében pedig egy Jézus Szíve-szobor látható.

Keresztek, feszületek, emlékmű

A településtől keletre, az Ipolynagyfalu felé vezető főút bal oldalán áll a **Lestyan-kereszt**. A gránitszerű szürkés műköből készült, csipkézett szárvégű keresztnek színes öntöttvas korpusza van. Krisztus arcát az égre emeli, ágyéktakarója piros színű. A kereszt talapzatán létra és lándzsaalakzatokat látni. A dedikáción ez olvasható: „*Az Isten/ dicsőségére/ állíták/ LESTYAN MIHÁL/ és neje/ SZUROVI ERZSÉBET/ 1900*“.

A falutól nyugatra, az Ipolyságra vezető út jobb oldalán, a hajdani major közelében áll a **Rizsaföldi-kereszt**. A magas barnásszürke homokkőtalapzaton ma egy újabb keletű műkökereszt látható ezüstözött vaskorpusszal. A keresztet néhány évtizede szántás közben egy traktor ledöntötte. Régi homokkő korpuszát az ipolysági egyházi iskola udvarán helyezték el.

A Tagi-út mellett, a volt szövetkezeti telep közelében látható a **Zábrádi-kereszt**, vagy **Homoki-kereszt**. A csipkézett szárvégű kökereszt korpusza ezüstözött vas, az ég felé emelt Krisztus-fejjel. A kökereszt dedikációja alatt korsó és kehely reliéfje látható, amely ritka ábrázolási mód tájainkon. Lejjebb Jézus Szentséges Szívének domborműve kapott helyet, az oldalakat pedig lándzsaalakzatok díszítik. A helyi kiadványban Lábbadi-keresztként említik e szakrális emléket, bizonyára a rossz olvasat eredményeként. Egyébként a dedikáción az állítató neve is hibásan íródott. A teljes dedikáció így hangzik: „*Az Isten/ dicsőségére/ állítá/ ZÁBBADI JÁNOS/ 1911*“. Búzaszenteléskor e keresztig jött ki a pap a proszocióval.

Az **Öreghegyi-kereszt** dedikáció nélküli. A kis falukönyvben 19. századi öntöttvas keresztként emlegetik (2002:12). Nos, ez valójában egy INRI-feliratos csipkézett szárvégű homokkőkereszt, amely egy magas terméskőtalapzaton áll. Korpusza öntöttvas, fejét és ég felé fordító ezüstözött Krisztussal. A keresztet kovácsolt vaskerítés veszi körül.

Az **Alvégi-kereszt**ről azt olvashatjuk, hogy az műköből készült öntöttvas korpusszal 1949-ben. Adatközlőm szerint ez sokkal régebbi, Csajka Mihály állította, s 1949-ben csak felújították. (Abelovszky Ferenc, 1936) A szürkés műkövel bevont kereszt korpusza sárgás színűre festett öntöttvas. Krisztus feje jobbra fordítva, testén ágyéktakaró van. Dedikációja így szól: „*Az Isten/ dicsőségére/ állítva/ 1949*“.

A **Templom melletti kereszt** 1950-ből való. A háromlépcsős, ezüstös vaskorpusszal, fekete márványkeresztet Buzák József és neje, Semetke Margit állította.

Az egyenes szárvégű, INRI-feliratos, sárgás **Központi temetőkereszt** homokkőből készült, a helyi kiadvány szerint a XVIII. században. Dedikációja nem olvasható. Korpusza is kő, Krisztus feje enyhén jobbra fordított, ágyéktakarója fehérre festve.

Az új ravatalozó mellett is áll egy **fekete márványkereszt** öntöttvas korpusszal. Dedikációján ez áll: „*AVE CRUX SPES UNICA/ Hálából Istennek/ Imáinkat a jó Isten meghallgatta/ Fogságból és betegségből/ megszabadulva készítette/ Hlavács Vince és neje Kovács Mária/ 1995*“.

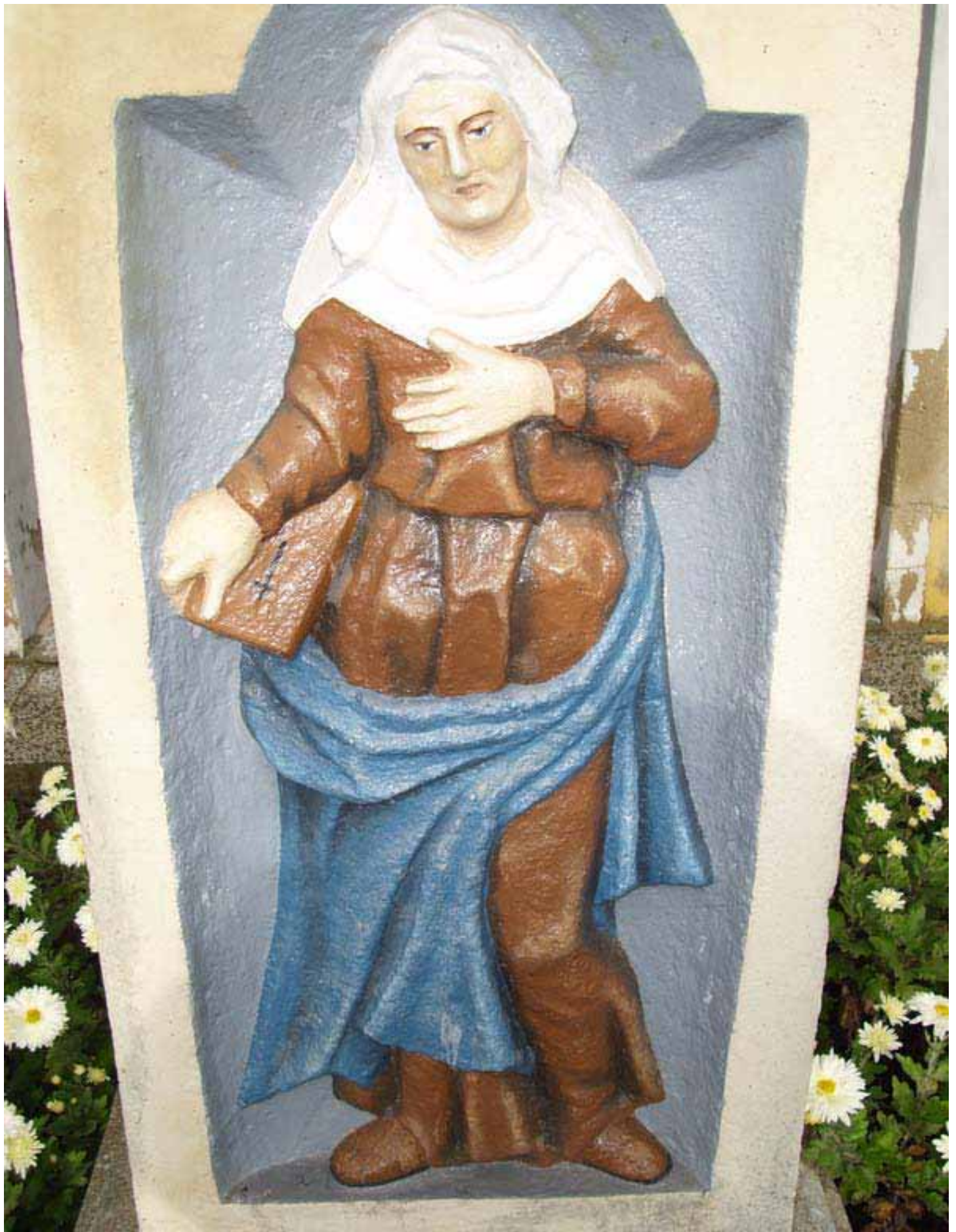
A főút közelében, egy kis parkban áll az a feketemárványból készült **emlékkő**, melyet 2002-ben állítottak, s ezt írták rá: „*Sírjaik idegenben,/ Emlékük szívünkben,/ Nyugodjanak békében./ Az I. és II. világháborúban elhunyt/ hőseink emlékére/ Ipolyhidvég polgárai/ 2002.*“

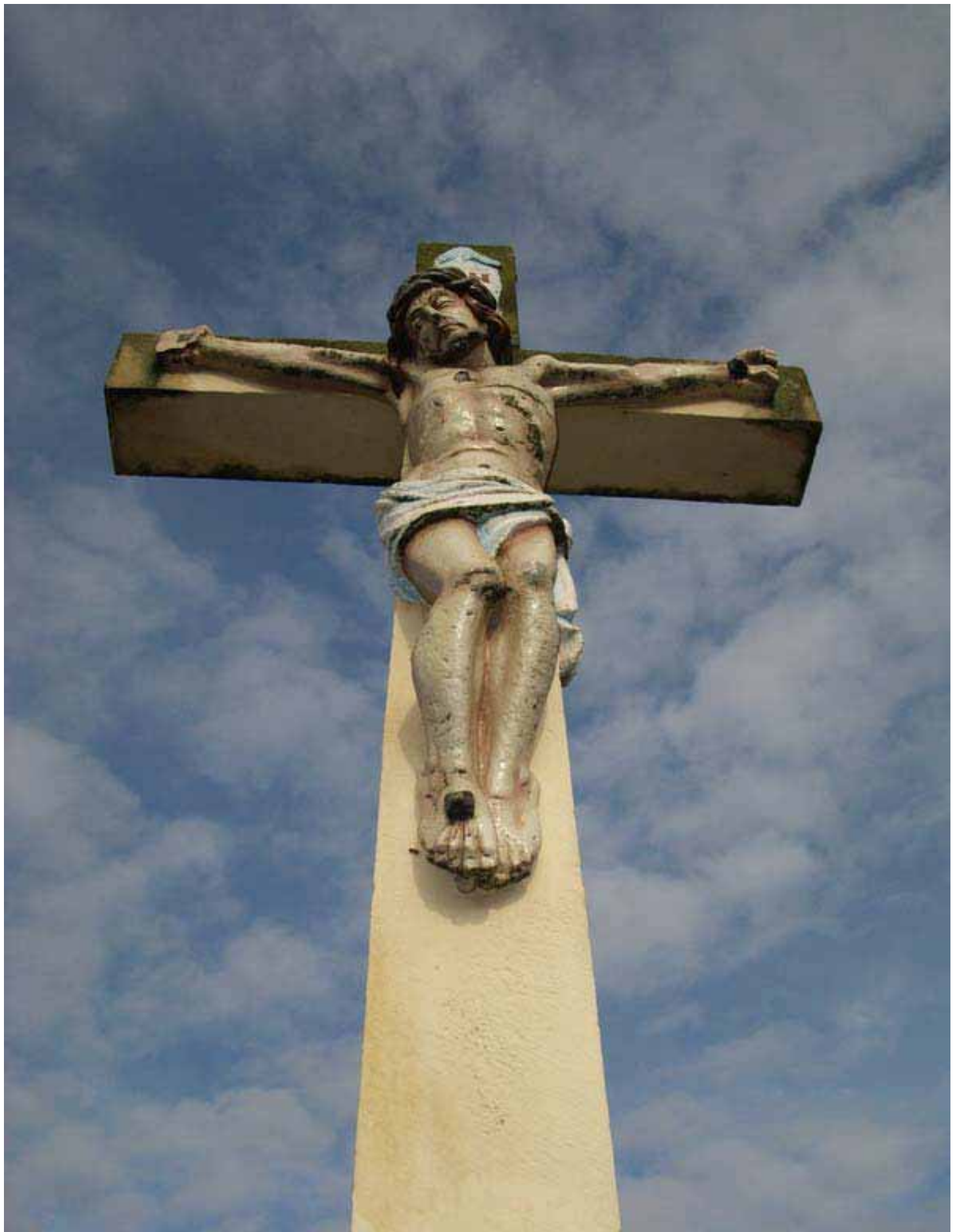
A Lestyán-kereszt (Csáky Károly felvétele)

A Fájdalmas-kápolna Piétája (Csáky Károly felvétele)

Szent Anna reliéfje a Piéta talapzatán (Csáky Károly felvétele)

A korpuzsos temetőkereszt (Csáky Károly felvétele)

A zábrádi-kereszt (Csáky Károly felvétele)

A templom főoltára (Csáky Károly felvétele)

A régi templom Mindenszentek-oltárképe (Csáky Károly felvétele)

A szószék kosara (Csáky Károly felvétele)

Irodalom

- Bakács István: Hont vármegye Mohács előtt. Budapest, 1971
Csáky Károly: Jeles elődeink. Dunaszerdahely, 2002
Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig. Komárom, 2003
Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza III. Budapest, 1987
Harminc, Ivan a kol.: Súpis pamiatok na Slovensku I-III. Bratislava, 1968-1969
Hegedűs András – Tóth Krisztina, összeáll.: Esztergomi főegyházmegye I- II. Esztergom, 2000
Hetényi Dezső dr., szerk.: Bars és Hont K.E.E. vármegyék Évkönyve. Léva, 1943
Resko Sándor: Ipolyhídvég, Hont megye egykori székhelye. Komárom, 2002
Schematismus Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy. Trnava, 1996
Shcematizmus Banskobystrickej diecézy. Banská Bystrica, 2009

HÖRÖMPŐ GERGELY

Ha ránk szakad a kereszt súlya...

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.
Ha tekintetem ölni tudna,
a római halottként feküdne a porba.
Vittem a keresztet, pedig máshova mentem,
mezőről igyekeztem, várt feleségem a lelkem,
jó meleg lepény és két fiam asztal körül...
-hogy röhög a római. Hogy örül.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.
Egyszer csak ránk szakad a kereszt.
Nem is fizikai, lelki súly nem ereszt.
Amikor ránk szakad a kereszt súlya,
arra gondolj újra meg újra,
hogy immár ezeregyszáz éve visszük,
és ez a magatartásunk és a kincsünk.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogy a keresztet szó nélkül vigyétek,
mert Ő megy elől. Bár viszem a gerendát -
Őt szögezik föl. Ebben veszem jutalmát
a keresztthordozásnak, mert lassan rádöbentem:
nekem a testem fáradt. Megváltást kap a lelkem.
Mi visszük kis keresztjeinket, súlyosaknak tartjuk,
végül minden terhünket az Úr Jézusnak adjuk.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.
Sok a kereszt, sok a baj, sok a kétség,
de kereszt alatt ballag a reménység.
Rufus és Alfeus, a fiaim végignézték,
hogy viszem a gerendát. A szépség,
a jószág, a megbocsátás ura nyomában,
- és később fiaim szolgáltak az egyházban.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
akiknek földtől kérges a tenyérték,
akik szemüveget hordotok sok betűk miatt,
akik nem alkudtok semmi rendszer alatt,
röhög a római, röhög az iszlám, az osztrák,
és sorolhatnánk... de, kik megtapasztalták,
hogy aki a keresztet elfogadja, nyugodtan hiszi:
múló hatalmak közt a jövőt viszi.

AUDITOR

Szávai Attila írása

Házmester, tűzfal, farsangi grafiti

„Értük van a parádé”
Gazdag Erzsé

Allegro giojoso*

Gondold csak el.

Gondold el, hogy felébredsz. Ahogy tíz, húsz, harminc, negyven éve minden reggel felébredsz. Minden reggel ugyanaz a szertartás, szemeidben még az álom homályos mámora. Ülsz az ágy szélén, kócosan, arcod tenyereidbe temeted. Olyan ez (a mozdulat), mint mikor a színész, a bohóc felveszi szolgálati maszkját, álarcát. Két kézzel dörzsölöd reggeli arcod, vagyis hát, igazgatod az álarcot, a jelmezt, mindennapi jelmezünket add meg nekünk ma. Újabb maskarát raksz fel tehát, illatokból, divatból, tévészési, esetleg olvasmányi élményekből. Egy amolyan bőrdzsekit, ami megvéd. Ami megvédi, elrejt az igazi önmagad a világtól, önmagadtól, megvéd, hogy ne fájjon annyira a világ. Fáj. Ülsz az ágy szélén, az ólmeleg szobában, arcod babrálod, közben hallgatod szíved lüktetését, a gyorsuló tempót, csárdást jár a habverő.

Aloe Vera kinézett a puhára fűtött téli szoba ablakán, kezében forró tea, szívében méz és étolaj keveréke volt, ami orvostudományilag nem állja meg a helyét, nem hiszik a fiatal műtöslányok, de mint tudjuk a hit és a valóság nem mindig jár kézen fogva (körbe-körbe). A hit, az néha olyan, hogy ajándék lónak ne nézd a fogát. Hinni pedig kell. Hinni, mint a kiskutya, hogy a világ egy nagy játék, csirkecsont és farokcsóva. A hit ugye remény. Hogy mi fog kisülni. Mitsütszkisszűcs. Vera régóta szereti az ilyen ablakbóli kinézéseket, nézel, méltázol, merengsz, lobog a lélek, cikázik a szellem, mint vadnyúl az autó előtt. Aztán ki-ki érdemei szerint kisütheti a kisüthetőt, mint a farsangi fánkot.

De, hogy, mint a vak bázongorista, mi is felvegyük a ritmust, vágjunk is bele (fogjunk hozzá). A másfélszoba ablakában tehát Aloe Vera volt látható. Kezében forró tea, lelkében az ablakbóli kinézés, háttérben apja, a szeretett másfélszobás Aloe Tivadar. Nevezett szürkén díszes jóember, a napokban éppen fánkot sütött, poénkodott. Olyan mondókát mondott röhögve, amiben a fánkotra az jött a következő sorban, hogy pofánkot, elmondta kétszer, háromszor, mert élménydús a rím, vakuként villan a lélek, vakuzik, tessék mosolyogni. Röhögni, mint az ajándék ló. Mákos patkó, babkává.

A panellakás ablakából kiváló kilátás nyílik. Nem túl távol, szemben egy kopott tűzfal, rajta szöveg: Értünk van a parádé. Farsangi grafiti, ahogy ezt Tivadar megjegyezte. A felirat alatt kukacsoport. Állnak a sötét műanyag edények lent a járda mellett, mint egy csoport szürke óvodás, akiknek azt mondta a pedagógia, hogy maradjanak, mindjárt jön. Állnak. Vera arra gondolt, hogy ha művész lenne, mire gondolna a kukacsoport láttán. Semmire, nem művész ő, szociológus, hallgatólag legalábbis. És, mint egyik tanára mondta az egyetemen, az élet különbekre képes, nem hogy Botticelli, meg mondjunk hazait is, Márai. Az élet különbekre képes, mint amiket az ilyen figurák letettek, mondjuk így, az asztallapra, az oké, szakmailag kiváló mindkettőnek a munkássága. De az élet, hogy ne mondja, erdeje, azért sokkal többet tartogat. Csak meg kell látni az erdőben a fát. És ehhez a láttatáshoz kellene az ilyen művészek, kellene a zsenik, a közelítéshez. Hogy tovább menjünk a bozótban, azért vannak, hogy elkerülje az emberiség a szellemi tarvágiást.

A kellemes fánkszagban és a halkán duruzsoló tévé zajában a kutyát nézte Vera, odalent a kukák körül szaglászó kóborkutyát. A következő pillanatban az állat két mellső lábával felágaskodott a szeméttárolóra, ami egy lusta mozdulattal eldőlt, tartalmát a járdára hányta. Vera arra gondolt, hogy na, megint ott lesz a kiborult szemét, megint vagy két napig, kerülgetik majd a lakótársak, mint a forró kását.

Vera arra gondolt, hogy ha művész lenne, igazi művész, simán lemenne a kiborult szemeteshez, sőt városszerte keresne kiborult szemeteseket. Odaguggolna, jegyzetelne, lássuk, frottírbugyi, teafüggöny, munkavédelmi kesztyű, fél pár, kidobott játékglória. Mert, gondolta Vera, gondoljuk csak el, mi mindenre lehet következtetni egy kukányi szemétből. Vásárlási szokások, táplálkozási együtthatók, ne is részletezze, fogamzástáplálási alternatívák. A kutyát ezek láthatóan nem érdekelték. Csak benyalni tövig a tejfölös doboznak. Lökni szét a többit, intimborotva, rumaroma, lejárt zacskóslevesek. A kutya félig a kukában volt, neszezett, csörgött a zacskókkal. A nejlontasakokat rutinos mozdulatokkal fejtette le a bennük lévő tartalomról. Ügyesen. Nyakában elszakított lánymaradék csörgött, szügyig lógva. Vera pont így érez akkor, szügyig érezte a szomorúságot az eb láttán, mivel nagy kutyabarát, legszívesebben sírt volna, befelé, belülről ázott volna, akár a viharfelhők. Az Aloe-féle lépcsőház linóleumszagában, ha megáll az ember (megáll, mint az idő), hamar észreveszi, hogy a faliújság hirdetései kezdenek leválni. A régiek, lejártak. Talán az erős linóleumszag, ami leválaszt. Vagy maga az idő, ami elengedi a sarkokat. A legfrissebb, tehát legaktuálisabb plakát, vagy mi, a hamarosan megtapasztalható farsangi bálra hívja fel a figyelmet (kelti az érdeklődést, ébredj), mulatságra. A közeli művházban lesz, elektromos lakodalmas kissebségi zenész, tombola, fánk, ami kell, lampion, petárda, dirreg, durrog a mozsár, részeg félrehugyozások a férfivécében. Verának felcsillant a szeme. A szemetet vitte le éppen, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy azért csak csak megnézné közelről a szomszéd kiborogtatott kukáját, alternatív ismerkedés, lekukázni az induló kapcsolatokat. Megnézte, lekukázta, de egyelőre nem részletezzük.

Aloe Vera (a faluról frissen városba költözött lány, de tudjuk ezt már) egy reggel (másnap) arra ébredt, hogy (lám) kezdődik a bálszezon, lelki karnevál, farsang, nyakig farsang, habos fánk a jutalom. Hogy elég az élet téli, átmeneti zárójeleiből, súlyos kijelentő mondatokat fog megélni, kérdezni, ha kell és úgy alakul felkiáltani, mint egy levetett farsangi maszk. Maszkolódunk. Lehet vágni a pofákat, vágja is mindenki, gondolta Vera, egymásra, a bálra, bálkirálynőre, vagy csak simán a hétköznapokra, gázcekkre, házmesterre, tehát a társasházkezelőre, mindegy, ami jön szembe. Így mondják ma. A régiek nem szokták még ezt, hogy társasházkezelő, nekik csak házmester, simán házmester, Hausmeister, ausnützbar*. Használt házmestert vennék, nevetett Vera az elképzelt hirdetésen, vagy azon, hogy beöltözne házmesternek a másnapi farsangi bálban, új bekezdés. Minden nap egy új bekezdés, ha büdös, ha mézszagú is. Illatú.

De hogyan néz ki egy igazi házmester, töprengett Aloe Vera, honnan a felismerhető, a messziről házmester. Hősnőnk nem látott még házmestert, falun ügye nincs ilyenre szükség. Mindenki önmaga házmestere, saját portán söprése. Verának a házmester hallatán elsöre a fröccs jutott eszébe, sőt, talán sokaknak ez jut, ha másodjára is. A huszonéves lány úgy döntött, hogy megkérdezi a szomszéd Sehonnayt, bizonyára van tapasztalata, házmester ismerőse. Házmesternek fog beöltözni. Igen, mondta Sehonnay, van egy ilyen öreg bútorunk az elsőn, a Bélabá', az apja is házmester volt, megnézhetem, hogyan néz ki egy ilyen, így Sehonnay. Aztán belelendült a mesélésbe. Nem egy modern ember az a Bélabá', nem tudja, mi az, hogy internet, különben is náluk, otthon a házmesteri fészekben a legbonyolultabb saját technikai eszköz a lábbal hajtható varrógép. Azt is hónapokba telt, folytatta Sehonnay, míg megszokta az asszony (Bélabá'né). Először csak a látványt, aztán a funkciót. Úgy belejött, összevarrta volna az egész világot. És mivel a nénike kísérletező típus, próbált varrni mindenfélét. Képzeld el, Verácska, bólogatott a Sehonnay. Sötétítől kardigánt, selejt, bontott zoknikból sálát, kesztyűt, viaszosvászonra kreppepedőt, kecskére káposztát. De Verácska, inkább nézzed meg a saját szemeddel az öreg házmesterünket, ne legyen befolyásolás, javasolta Sehonnay, mivel fontosak a saját, priváti benyomások. Ez nem olyan persze, mint az alkoholisták mindennapi privát benyomásai, impressziói. Befolyini, mint a kisfröccs a Bélába. Ez a látvány fogadta Verát az öreg társasházkezelő lakásában. Keresztneve valami kimondhatatlanul szlávós, de Bélának Béla, a legBélább, minden Béla egyforma.

A konyhában ültek, földszinti konyha, földszinti városzajjal, fékcsikor, villamoscsörömp, az öreg nyomatta a fröccsöt, de nem ám a házmester című italt: három deci bor és két deci szódavíz elegyét, nem. Az ember nem ihatja meg önmagát, mondta Bélabá' és, hogy miért jött a Vera, mi célból. A lány elmondta, hogy farsangi bálba készül, jelmezötletek kellenének, nem kizárt, hogy házmesternek fog öltözni. Mit hordott a Bélabá' anno, mi volt az adjusztírun g a szolgálatban, mi volt a hacuka. Bélabá' kezében megállt a fröccs, nem volt éppen tréfa, kedves kishölgy, nem volt éppen lecsós fánk a házmesteri szféra, mondta az öreg. Pláne, hogy ugye nem volt privátszféra. Mert mondjuk egy csőtörés, vagy kéménydugulás az nem válogat, nem nézi az órát, vagy a leselkedés, az se. Volt mikor hajnal kettőkor ugrottunk az anyussal (anyus, a felesége a kishölgyben tévezett, valami egészségügyi sorozat hangjai szűrődtek ki a konyhába, kölcsöntévé, kölcsön sorozattal), mert valaki kigyújtotta a kukatárolót, lerúgta a tanácselnök kaspóját.

Vagy, nem volt mindig nyugodt alvás, mert jöttek az éjszakai műszak feladatai. Lépcsőházfelmosás (nappal összemászkálják a szomszédok), kedves kishölgy, udvarseprések, rozsdamarózni a szőnyegporolót, szolidan belehallgatni némelyik szomszéd estéjébe, ha ugye az érdek úgy kívánta. Bele a szabotázsba. Mert néha az érdek ugye gumibottal követelte, és mondta a lapos állami hangjával (közben fenyegető lassúsággal, teátrálisan paskolgatva önnön állami tenyerét, önnön állami gumibotjával), hogy Bélabá' elvtárs, csak egy kicsit jegyzetelni kellene, kicsi kukucska, fülelés, beépülni, mint az eternit. Nem volt tréfa kishölgyem, nem volt, csóválta kopasz fejét az öreg. A kommunizmus nem mindig volt humorfesztivál, Veruska, jegyezze meg kérem, maga jó megjegyzőnek látszik, nem volt kabarématiné, magyarázta a nyugdíjas házmester. És ami a szolgálati ruhákat illeti, jöjjön, kérem, mutatom. A nyikorgással nyíló beépített szekrényből, mint vízesés, dőlt a naftalinszag. Nézze kishölgy, ezekben voltam szolgálatban. A szekrényben hét váltás barna, térdkalácsig érő, durva anyagú munkásköpeny lógott, egyenként külön vállfán, minden napra egy mese. A mellzsebekbe három-három golyóstoll és egy-egy darab grafitceruza tűzve, mint egyféle rangjelzés, nem ám házközlegény. Na, ehhez még van, Veruska, ilyen félünnepi, átmeneti műbőr cipő, amilyenben bátran (de titokban) mentem a templomba, de megállja a helyét a piacon is, sepregetésnél, rozsdamarózásnál, mondta Bélabá'. Azért átmeneti, mert ebben tudok leggyorsabban átmenni a macskakövön, ha éppen a trolibusz is akkor akar. Lehet benne futkározni, ha elmegy a tömbben az áram, tárcsázni a szolgáltatót. A tetejére van ilyen cipkás, tudja, a szelepes micisapka, barna, vagy kék. Alkalom kérdése, karácsonykor, búcsúkor, razziák, lépcsőházi helyszínelések alkalmával, szexuális pincébeni rajtakapások esetén kék, de amúgy mindig barna. Ilyen barna nincs még egy, nem szívja a nap, nem kopik a mosógépben, mint az álom, olyan barna ez.

Bélabá' rágyújtott. Na, most képzelje el, kishölgy, adódott ez a lehetőség, ötven éve, vagy ötszáz, mindegy, hogy házmester, na, mondtam az asszonynak, itt van a lehetőségünk, érvényesülés, perspektíva, panelszomszédok, tömbtársak. Mikor először jöttünk megnézni a panelt, ahol szolgálati lakás lesz, azt hittem, lehet választani, hogy melyikben látjuk el majd a hivatalt. Nem, azt mondták nem lehet választani, a bal alsó földszinti lakás lesz a miénk. Miért, kérdeztem, de meghúzgálta az asszony a vállam, hogy ne kérdezősködjek, még ezt is meggondolják a végén. Főzhetek magának egy kávét Veruska? (Főzhetett). Aztán sokat gondolkoztunk a földszinti lakásban, hogy miért nem a legfelső emeleti lett, amit ki is néztünk. Talán mert egy házmesternek bőven elég, ha látja az ablak alatt gyalogló sapkákat, nem ám, hogy ellátni a vasúti töltésig. Elég, Veruska, ha látja, mikor telnek meg a kukák, ki mit dobott a szemetes mellé. Sőt, úgy lehet az ablakban cigizni, hogy nem fordul fel a gyomor a panorámától, csak nézegetsz, csendesen, megfigyelsz, jegyzetelsz, ki mikor ment a boltba, miket vett, mitől nyúlik a necc szatyrot. Csak, hát, kedves kishölgy, bennem valahogy nem eléggé keltette az érdeklődést a kifigyelés, hamar elálmosodtam, úgy kellett a szellemi fekvőtámaszokat csinálni, hogy ne aludjak el, ne dőljek rá a radiátorra. Képzelje. Ilyen volt például, hogy számoltam az autókat, mármint rendszámilag, hány duplaszámos ment el, 22, 55, satöbbi, aztán felírtam, hó végén statisztika. Vagy, hogy reggel megtippelni, hogy a szemben lévő akácfa hányszor hugyozza le a sétakutyák. Már az is milyen, Veruska, hogy városos tartják az ilyen lakótelepi kutyákat. Állatkínzás ez, én mondom. Este ugatják a kutyák a tévét, mert nem látják a teliholdat. Ugatják az egészségügyi sorozatokat.

Aloe Vera, mivel alapos családból érkezett, vitt magával diktafont az öreghez, nehogy elfelejtsen valamit, meg, Sehonnay is hangsúlyozta: fecsegős az öreg. A felvételen (a beszélgetés mögött) halk közszolgálati rádió, utcazaj a háttérben (fékcsikor, villamoscsörömp).

De, hogy rögtön a tárgyra térjünk, terelődjünk, Veruskám, adhatok magának egy ilyen barna szolgálati öltözetet, látom maga is ilyen nagy lóbaszó, oppardon, lány, jól meg növesztették az angyalok, így értem. Angyalom. Viszont meg kell tanítsam, hogyan kell házmesterként gyalogolni. A megfelelő gyaloglási technika tekintélyt sugároz, hatalmat, ne is mondjam, bizalmat. Na, jöjjön, mutatom, először csak itt az előszobában, aztán, ha akarja, kimehetünk élesben is, szituációzni, újraforralni a házmesteri géneket, a szociáltradíciót, Veruska, azt a jó bűdöset.

Na, tehát, nézzük, hogyan menne végig az udvaron, ha maga lenne felelős a lakossági életfeltételekért, a tömbnyugalomért, kishölgyem. Elsőre, kérem, onnan a konyhaajtóból tessék elbóklászni ide a cipős szekrényig, lássuk, egy, kettő, hó-rukk. Jó, jó, de nem kell mindenáron nevetgélni, somolyogni, nem szabad egyből nyílt lapokkal játszani. Első lecke: meg kell tanulnia Veruska, egy kicsit lemerevíteni az arcizmokat, kicsit keményebben kell nézdegélni, keményen, mint a postaláda. Annyi érzelem legyen maximum a járásában, plusz a nézés, mint egy elefántfókáéba, jó, csak mondtam egy állatot, maga se látott még röhögő elefántfókát, lehet, hogy csak magukban röhögcsélnek, mikor meglátnak egy tankhajót, befelé vihognak, mint minden állat. Hadd jegyezze meg, kishölgy, hogy nem egy tipikus városi neve van magácskának, ja, hogy faluról tetszett felköltözni, értem. Utoljára az állatkertben hallottam ezt, hogy Veruska, az egyik szarvasmarhát nevezték így, ne haragudjon, kicsit csapongós vagyok. Ne tessék pirulni, de kicsit tényleg tehenes a neve.

Szóval, Veruska, annyi azért látszódnak a fejizmokon, tudja, a mimikán, hogy minden rendben, de azért nincs kolbászból a kerítés, hogy megesik a savanyú szőlő, a keserű tartós tej. Mert néha megesik. De alapvetően minden oké, derékszögben áll a jellem, a lélek szőnyegporolója. Tessék csak jönni-menni néhány kört, szokni, hogy minden mozog maga körül, bemehet a konyhába is, de csak a tűzhelyig tessék, onnét fel van mosva a kő, leejtettem a rakott krumplit. Addig készíték magamnak még egy kisfröccsöt. Tudta, hogy régen spriccernek nevezték, aztán Vörösmarty honosította meg a fröccsöt? Na, mostmá' tudja. Én meg azt nem tudom, hogy miért nem lehet, mondjuk nagyfröccsöt, üvegeset venni a közértben, vagy dobozosat, zacskósat. De, jut eszembe, Veruska, az nem lesz-e baj, hogy maga, mint ugye nő, és ugye az alapvetően férfias házmesteri munkakör, nem lesz ez baj a farsangi bálban, jól van, csak kérdezem, mondjuk, amennyire fel van borulva a világ, hagyjuk. Tehát csak lépegesen, hátra is teheti a kezét, az amúgy is ilyen házmesteri mozdulat, spéci és praktikus koreográfia, sose láttam még olyan házmester kollégát, aki csak úgy kétfelé lógatja, lóbálja a kezeit, mint valami díszmajom. Mert Veruskám, figyeljen közben, pszichológia van a hátratett kézben, a titokzatosság, a nyugalom, látszólagos bölcs közöny, a szakértelem, a szakiség, Veruska, férfiasan kitolódik, türemkedik a pocak. Ha valaki így látja szolgálatban a házmesterét, akkor egyből tudja (vágja), hogy helyén vannak a dolgok a világban, nem jöhet se a török, se a tatár, satöbbi vad népek. Hogy otthon a lakásban bele lehet szépen ülni a fotelmeleg hétköznapiakba, a csendes szobakonyhákba, csinálni szépen a kávészagot, borotválkozni a kistükörben. Egy hátratett házmesteri kéz, az maga a biztosíték arra nézvést, hogy mindenki békén lehet a saját kis óljában, lakáskölcsonében.

Na, elég lesz a sétafika Veruska, egészen jól belejött, ahhoz képest, hogy egy fröccsöt se ivott még meg. Mert az is fontos, tudnia kell, hogy meg legyen a napi két szolgálati kisfröccs. Máris megvan a hajtóerő, szabadabban cikázhatnak a gondolatok, a spirális konspirációk, és nem utolsóként: nem fáznak annyira a visszerek, ha megvan az az angyalfingnyi bódulat, ami ott buborékol minden kisfröccsben. Leledzik. A diktafon eleme itt kezdett lemerülni, még hallani lehetett, hogy krárog párat Bélabá', ahogy halkán koccan a mokaáskánál, és ahogy a rádió bemondja: kezdődik a bál szezon.

Vera, mivel ahhoz volt hozzászokva, hogy ha farsang akkor mulatozás, hát egyik kedvenc csoporttársával nyakukba vették a várost, diszkózzunk hát, feleim, közösségi szórakozásra vártak, félretéve minden modorosságot. Lazán, mint a kapupánt. Mivel egyikük sem volt jártas a város éjszakai életében, hát elsőre egy kocsmát vettek célba, a környék egyik hírhedt kisdobálóját (köpködőjét, ahogy Sehonnay nevezte). Belépésükkor a kocsmá nepe egyszerre fordult feléjük. Szürke, mázsás arcok, savanyú levegő, vérekes tekintetek, átlagéletkor valahol hatvan és a halál között. A falakon harmincéves sörreklámok, mind sárga a nikotintól és az idő erjesztő munkájától. Tény, hogy nem gyakran látogatják fiatal egyetemista lányok a helyet, inkább olyanok, akik kevésbé kvalifikáltak, tehát kevésbé mutatnak érdeklődést a világ ügyei iránt. A kocsmában láthatóan csak a legalsó ösztönök működtek, szomjúság, a mámor iránti fékezhetetlen vágy, ha megvan a mámor, akkor lehet szépen kalandozni az élet és a szomszéd széken dülöngélő májfunkciós hölgy irányába, megcélozni az este néhány erotikus (de legalábbis szexuális) lehetőségét. A kricsmiben többen már ebben az utóbbi fázisban voltak, volt egy nőnemű májfunkciós, akinek két hörgő hódolója is akadt. Együtt vagy kilencven kiló, bizonytalan mozdulatok, kásás tekintet, a kopott micisapkák alól kunkori loncsos hajtincsek. A hódolók aztán összeakadtak. Szándékosan nem nevezném verekedésnek azt, mikor két talaj részeg férfi izes kurvaanyázások közt próbál fogást találni egymáson és a bárpult fémfelületén, ruhafogasban, bárszékben, ami éppen kéznél van, amitől stabilá válik a tántorgás, a lélek kocsonyás rázkódása. Mindenesetre lomha, tétova mozdulatok, a menjek-maradjak harca a szemekben, az álljak-üljeké, noha lehet, hogy valami kialakulóban lévő küzdősportról van szó, valahol a saját törzsfejlődése elején. Mindketten láthatóan féltek a legkisebb pofontól is, már egy határozottabb cigarettázási mozdulattól hunyorogtak, mondjuk így: lelkileg hőköldtek, sunyultak. Inkább valami szellemi vetélkedés folyt, a hangerő volt a fegyver, aki hangosabban szidja a másik kurvaannyát, az a győztes, viheti a csajt (a májfunkciós nénit). Aloe Veráék kifaggatták a csapost, hogy így este, mit, merre érdemes, ha már báli szezon van. Lerajzoltatták vele egy jegyzetlapra a hevenyészett térképet, ami utat mutat, igazodást. A kocsmá hangoskodóinak láthatóan nem kellett az igazodás, talán mert tudták a nagy bölcsességet: minden magától igazodik. Látható volt (észlelhető), hogy ebbe a recsegős kurvaanyázásba szerették volna bele sűríteni a világ és a sors iránti minden dühüket. Kifelé menet még láthatták hősnőink, hogy a májfunkciós néni a bárpult falán stabil oldalfekvésbe helyezte magát, tulajdonképpen állt, de a felsőtestével már feküdt a pulton, kéz a fej alatt, álom és valóság összefolyt, mint a hurkaszíros mosogatólé.

Hallgassuk most Verát. Hadd mondja.

A felhős égboltot az a fajta diszkófény világította meg, ami leginkább egy kombájn forgó, dolgozó részére hasonlított,

ahogy aprította a felhőket. De szerintem inkább csak a vidéki múlt, ami ezt felhozta bennem. Ezek a városi diszkók valahogy mások. Otthon nálunk a faluban havonta egyszer volt diszkó, vagyis hát hangos boffogó zene, házilag barkácsolt fények, amik néha leverték a biztosítékot. Ilyenkor elment az áram, hova ment, kérdezték a részegek, akik odakint a fal tövében állva hosszú, remegő ívekben hugyozták a művház falát. Falun nem volt ennyi csitri tuningolt kispicsa, mint városon. Jó, oké, ránk meg azt mondják ezek, hogy alteros egyetemista picsák. A picsa tehát állandó, közös nevező. Picsapicsa, picsulás, picsing, picsoá, Herr und Frau Pitscha. A csitri tuningolt kispicsák azt jelenti, egyeztünk meg csoporttársammal, hogy adott egy mitesszeres halántékú tinicsaj, mondjuk tizenhat éves, otthon nyomatja a zenetévét, valamelyiket. Sminkeli magát, bocs, keni fejre a csuszpájzokat, mint bennszülött a véres hamut, elnézi a műsorvezető csaj mozdulatait, amit aztán begyakorol az előszobatükörben (mobiltelefonnal fénykép az iwiwre, a lehető legkurvásabb tekintet, idétlenül kidomborított zsemleynyi mellek, a mozdulat mögött a szerényebb, kevésbé tájékozott – kvalifikált – nagymamák is csípőficamot sejtnek). Majd hétvégén bemutatja a produkciót, a tini fiúk nagy öröme, akik szintén a zenetévéből ellesett mozdulatokkal udvarolnak, a zenetévés műsorvezetőfiú szavait használják, mitesszeres mondatokat, zselés mondatszerkezeteket. Nosztalgiából ittunk két kisfröccsöt, amit csak másodikra hitt el a pultos csaj, azt mondta, honnan vagyunk, a kandikamerától?

Az élet nem késztermék, érted, ha néha annak is tűnik, porceláncsészének, amibe néha tejet (is) öntenek az angyalok. Langyos tejet, evőkanál hamuval elkeverve, gépszírral. Tehát olyan kész, ami folytonosan változik, mint édes anyanyelvünk. Mint mikor azt mondod a lagzis tévécsatornára, hogy vendéglátós zeneipari fajtalankodás. Megszomorítva ezzel mások boldogságát.

Húshagyó kedd. Farsangilag jelentős dátum, még lánykoromban kérdeztem öreganyámat, mi ez. Elmondta, de röhögött a fater a konyhában, hogy ez az egyik verzió, de lehet olyan is, hogy tél, ugye, mindennapi disznótorunk, este vége az öldöklésnek, feldolgozásnak, a hentest is megpakolták a friss húsokkal, a Lada alig bír megfordulni az utcában. Tele volt a csomagtartó hurkakolbásszal, zsírokkal, sonkákkal, egyéb koleszterinekkal, tepertővel, lógtak ki a csomagtartóból, aminek aztán kipattant a teteje mint a Drakula koporsójának, ha eljött a szolgálati idő. Nem bírta a belső feszítést, ez sem. És hát azért a húshagyó kedd, mert sok mindent elhagyott ott a hentes a nagy kuplungolásban, és keddet írt a kalendár, nem ám vasárnapot.

Kitérő. Az egyik csoporttársam mesélte, aki amatőr néprajzkutató, hogy az ország bizonyos helyein vízkeresztkor a pap nem csak a vizet szentelte meg, hanem az épületet is. Sőt azokon belül minden szobasarkot egyenként, minden nap, megloccsantották a szentelt vízzel, hogy elűzzék a gonoszkodást a portáról, az ártó szellemeket. Persze csak az idős honpolgárok, a fiatalok azok nem, azoknak csak a diszkózene megy, meg a pornózós filmek. És mint tudjuk ezek egyike sem része a népi hagyományoknak, nem ezekből van a nemzeti identitás. Meséltem ezeket a szomszéd Sehonnaynak is, neki legjobban a zabáló csütörtök tetszett, mikoris a farsangolók a néphagyomány nevében, a nemzeti fajfenntartás eszméjének ápolásaként és bátran nevezhetjük így: szításaként a farsangi ételmaradékot ették, illetve hát falták fel, közös erő, közös ügy, közös ülés, közös pihegés és egyéb kabátfelvételek hazaindulás előtt, búcsúpuszik apró neszei. Zabáló csütörtök. És persze ott volt a bálozás, a régi bálozás. Nem tudom, mi van itt városon, első farsang ugye, szüzek vagyunk farsangilag a Tivadarral. Falun ugye összekapcsolódott a termékenységgel, a párosítással, egy sima, egy fordított, fiú a lánnyal, lány a fiúval, ahogy kell, pörögtek a szoknyák, vertük a port, a zenekar izzadt, nedvezett, csillogott, mint az abaszalonna. Húzták, vonták a csárdást, satöbbit, volt szintis is, nem győzte programozni az elektronikát, remegett az állványon a hangszer. A leányok összetáncolták magukat az ifjakkal, mosolyogtak, mint a nyári malac, egyes párok persze el- eltűntek a művház kisebb termeiben, szobáiban, satöbbi átmeneti szexuális megoldásaiban.

A papunknak persze sose tetszett a farsangolás, hivatalból nem. Emberileg, magánilag még el tudta képzelni azt a miatyánkmennyiséget, ami elég a megbocsájtáshoz, ha a bál derekán, tetőpontján úgy feltekered a zenekari hangerősítést (a zenekar tudta nélkül, mintegy tesztként, bírják-e a másféle körülményeket), hogy leszakadnak a művészek, leszakad a csárdás, a színpadba omlik (mint nyáresti nap a tengerbe). De ezzel az erővel szerinte bármit megtehetnének az ég egy adta világon, akármekkora bűnt, ráhúznak egy teherautó miatyánkot, dózereljük szépen az üdvözlégyeket, nem púposra, nem humorúra, pont annyit, amennyit kell, azt kész el van felejtve, mossuk kezeink. A farsang a papunk szerint az ördög műve, tükörképe, lelke.

Mindegy, Aloe Vera mindenestre beöltözött házmesternek, különdíjat kapott, közönségdíjat.

**Allegro giojoso – ol., vidáman, vígan*

**Hausmeister, ausnützbär – ném., házmester, kihasználható*

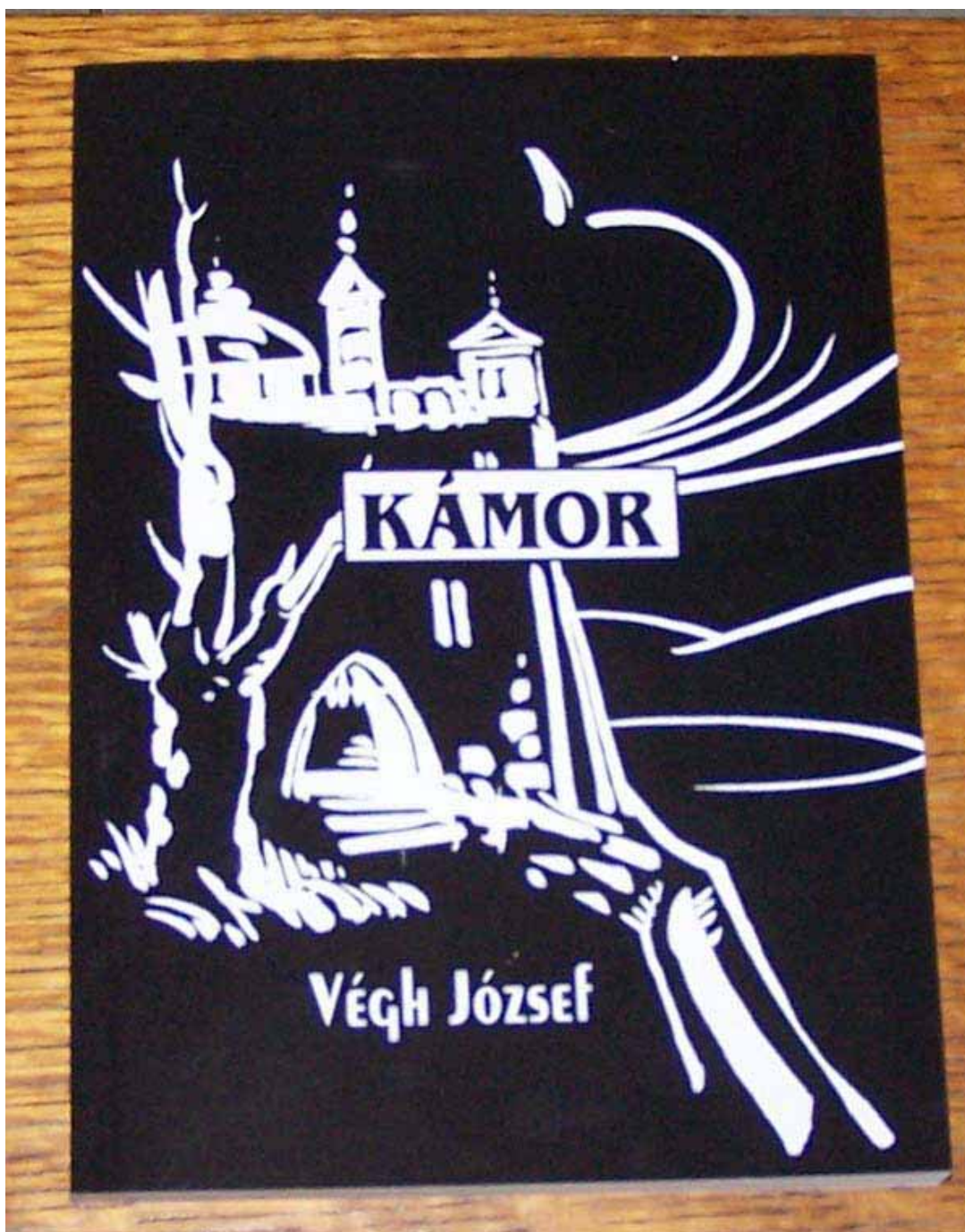

KÖNYVAJÁNLÓ

Megjelent **Végh József mkl.** *Kámor* című kötetének második, bővített kiadása. A diósjenei *Kámor* hegycsúcsról, barlangokról, kincsről szóló kötetben a helyi legendáktól kezdve a történelmi, helytörténeti tényekig mindent megtalál az olvasó, amit csak érdemes tudnia a *Börzsöny- hegység* eme fenséges részéről.

Ugyancsak **Végh József mkl.** szerkesztésében jelent meg a *Kultúra Lovagrendje Évkönyve 2010* amely könyv a tavalyi év történéseit mutatja be lovagi szemmel. Érdekes, olvasmányos mű, amely a figyelmet a magyar kultúra megőrzésére, ápolására irányítja, s a lovagrend gazdag programjait mutatja be sok fotóval.

Mindkét kötet megvásárolható a *Rétsági Művelődési Központ és Könyvtárban*.

A KULTÚRA LOVAGRENDJE ÉVKÖNYVE

**Adrianus Kiadó
2010.**

PROGRAMAJÁNLÓ

A kiállítást megnyitja Havasréti Pál.

A megnyitón közreműködik a tolmácsi
hagyományörző népdalkör.

Tisztelettel meghívja Önt és barátait a
Rétság Városi Művelődési Központ,

Nagy Gabi
iparművész

alkotásaiból rendezett kiállítás megnyitójára,
2010. február 17-én, szerdán 17 órai kezdettel.

2651 Rétság, Rákóczi út 26.

Előadássorozat a ruszin történelemről az Idősek Akadémiáján.

Ruszin történelemről szóló előadás eredetileg 2009. november 25-én lett volna megtartva, de közbeszólt az influenzajárvány, ezért pótlására
2010. február 17-én, szerdán, 10 órakor kerül sor,
a **Váci Ruszin Kisebbségi Önkormányzat**
(elnök Ilykó Andrea)
szervezésében.

Az előadó:
Stumpf–Benedek Anna.

Az előadás az első fejezete egy sorozatnak.

Március 17-én, *Petőfi–hazatérőben* Stumpf Benedek Anna,

májusban a *ruszin népballadák* fordítója,
Vári Fábián László, kárpátaljai költő lesz a vendég.

Székelyhidi Ferenc

A 10 éves Barátok Verslista

KÖLTÉSZET A
GYÓGYULÁSÉRT

címmel
irodalmi műsorsorozatot indít!

Minden hónap utolsó hétfőjén 15.30 órás kezdettel 1-1 amatőr író verseivel, prózáival ismerkedhet meg az érdeklődő.

Az első délután
BODÓ CSIBA GIZELLA író

12 kötetes szerző,
az Amatőr Irodalomért Verslista Díj
2008 évi publikációs győztese
ad ízelítőt írásaiból.

Az irodalmi műsor időpontja:
2010. február 22. hétfő, 15.30 óra

Helyszíne: Budapest, II. ker. ORFI Lukács épület, II. RR.
ebédlője (1023. Frankel L. u. 25-29.)

- 2. műsor: 2010. 03. 29. – Szabó Gitta (Amatőr Irodalomért Díjas)**
- 3. műsor: 2010. 04. 26. – Szakáli Anna (Amatőr Irodalomért Díjas)**
- 4. műsor: 2010. 05. 31. – Nagy Erzsébet**
- 5. műsor: 2010. 06. 28. – Varga Tibor**

E havi számunk szerzői:

Balog István (Békés, 1951) Felsőpetény, kézműves,
erdei iskola vezető, "világutazó"

Csapó Lajos (Makád, 1947) Szigethalom, költő,
festőművész

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Csepcsányi Éva (Budakeszi, 1985) Budakeszi, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

Koczeth László (Szekszárd, 1952) Budapest/Kálló,
nyugdíjas tanár, újságíró, író

Kontra Marika Szvita (Pásztó, 1964) Pásztó,
művelődésszervező, költő

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Lestyán Ferencné (Ipolyvece, 1960) Nógrád, költő

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest,
író, költő

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,
író

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő,
nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Természetismeret:
Balog István

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagye@gmail.com

www.karaffagye.blogspot.com

hgev@freemail.hu

bajkalamour@freemail.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

Olvad (Karaffa Gyula fotója)